№ 84 (1647)
Чацвер , 15 мая 2003 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г. на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень

Кошт свабодны.

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб Колас

Народная Воля

E-mail: nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Надвор'е

У Мінску сёння чакаецца ўдзень — +25...+27, уначы — +12...+14, дождж, магчыма навальніца; у Брэсце ўдзень — +7...+9, дождж, уначы — +6...+8, дождж; у Гродне ўдзень — +8...+10, дождж, уначы — +4...+6, дождж; у Віцебску ўдзень — +21...+23, моцны дождж, уначы — +15...+17, дождж; у Гомелі ўдзень — +19...+21, дождж, уначы — +16...+18, дождж, навальніца; у Магілёве ўдзень — +26...+28, уначы — +16...+18, дождж, навальніца.

www.meteo.by

ПУЛЬС

Аксану Новікаву не апраўдалі

На пасяджэнні па крымінальных справах Мінскага гарадскога суда пад старшынствам Мікалая Самасейкі быў пакінуты без змяненняў прыгавор суда Цэнтральнага раёна сталіцы ў адносінах да Аксаны Новікавай.

Нагадаем, што 17 кастрычніка 2002 года 29-гадовая мінчанка А.Новікава была затрымана ў раёне Кастрычніцкай плошчы сталіцы за распаўсюджванне ўлётак, у якіх прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка абвінавачваўся ў захопе і ўтрыманні дзяржаўнай улады неканстытуцыйным шляхам, саўдзеле ў выкраданні і забойстве людзей, кантрабандзе і легалізацыі матэрыяльных каштоўнасцей, набытых злачынным шляхам.

4 красавіка ў судзе Цэнтральнага раёна сталіцы завяршыўся разгляд крымінальнай справы, заведзенай па прыкметах злачынства, прадугледжанага часткай 2 артыкула 367 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (паклёп у адносінах да прэзідэнта Рэспублікі Беларусь). Асобе, якая ўчыніла гэтыя дзеянні, пагражае абмежаванне альбо пазбаўленне волі тэрмінам да пяці гадоў.

За распаўсюджванне антыпрэзідэнцкіх улётак А.Новікава была асуджана да двух гадоў пазбаўлення волі з адтэрміноўкай выканання прыгавора на два гады.

Марат ГАРАВЫ.

Алесю Сілічу параілі не жартаваць

Намеснік галоўнага рэдактара газеты "Народная воля" Алесь Сіліч быў выкліканы ў рэспубліканскую пракуратуру для "дачы тлумачэнняў" па факце публікацыі жарту, які з'явіўся ў газеце 1 красавіка.

У гэты дзень ў "Народнай волі" з'явілася паведамленне, з якога вынікала, што прэзідэнт Ірака Садам Хусейн пакінуў сваю краіну і прыбыў спецыяльным авіярэйсам у Беларусь. На трэцяй старонцы нумара было змешчана адпаведнае тлумачэнне, дзе гаварылася, што публікацыя з'яўляецца першакрасавіцкім жартам.

Як паведаміў БелаПАН А.Сіліч, размова ў пракуратуры доўжылася некалькі гадзін. Тлумачэнні бралі супрацоўнікі пракуратуры — палкоўнікі Рыгор Шостак і Станіслаў Новікаў. Паводле слоў намесніка рэдактара "Народнай волі", яго папракалі ў "абразе свайго народа і непавазе да радзімы". Напрыканцы размовы з журналіста ўзялі пісьмовыя тлумачэнні па факце публікацыі згаданага жарту. "Супрацоўнікаў пракуратуры цікавіла, што менавіта прымусіла мяне апублікаваць гэты жарт, а таксама хто быў аўтарам ідэі публікацыі", — сказаў А.Сіліч.

На думку журналіста, гэты выклік у пракуратуру звязаны з рэалізацыяй уладамі пэўнай "праграмы ціску на незалежных журналістаў". "Пасля гэтага допыту ў мяне склалася ўражанне, што супрацоўнікі пракуратуры дзейнічаюць па чыімсьці загадзе і ім займацца гэтым не вельмі прыемна. Аднак відавочна, што ўлады хочуць запалохаць незалежную прэсу", — лічыць А.Сіліч.

Аляксей ШЭІН, БелаПАН.

Еўропа не стане вялікай без Беларусі

"Каб стаць палітычным і ваенным гігантам і быць роўным ЗША, Еўрапейскаму Саюзу неабходна прыняць у свае члены Турцыю, Расію, Беларусь і Украіну".

Такую заяву зрабіў прэм'ер-міністр Італіі Сільвіа Берлусконі на прэс-канферэнцыі ў Анкары (Турцыя) 12 мая, перадае італьянскае інфармацыйнае агенцтва "AGI".

"Еўропа не будзе падначаленай часткай ЗША, толькі калі яна стане вялікай Еўропай не толькі ў эканамічным, але і ў ваенным плане", — заявіў італьянскі прэм'ер-міністр. На яго думку, гэта стане магчымым толькі ў выпадку ўступлення ў ЕС вышэйназваных краін.

Нагадаем, што з ліпеня па снежань 2003 года Італія будзе старшынстваваць у Еўрасаюзе.

Вольга ЛАПІКАВА.

Выраслі тэмпы інфляцыі

Паводле звестак Міністэрства статыстыкі і аналізу, у красавіку спажывецкія цэны павялічыліся на 2 працэнты, тады як у сакавіку — на 1,8, у лютым — на 1,9.

З пачатку года цэны выраслі на 10,3 працэнта. У студзені-красавіку 2002 года гэты паказчык склаў 16 працэнтаў, у тым ліку ў красавіку — 2,9 працэнта.

Тэмп росту цэн, такім чынам, знізіўся ў 1,55 раза. Тым не менш Беларусь па-ранейшаму ў лідэрах па росце цэн сярод краін СНД. У Расіі цэны павялічыліся ў красавіку на 1 працэнт (з пачатку года — на 6,2), ва Украіне — на 0,7 (на 4,5), у Казахстане — на 0,4 (на 2,1) працэнта.

Дзмітрый УЛАСАЎ, БелаПАН.

Можно ли на чужом горбу въехать в рай?

Размышления о судьбе предпринимательства

Сколько было громких заявлений и требований со стороны лидеров предпринимательского профсоюзного движения. Где же движение сейчас? Чего добились бастующие предприниматели? Отмены кассовых аппаратов, обязательных социальных выплат, перечисления денег на банковские счета и прочих решений, которых они требовали от властей? Кроме мелочей, в большинстве случаев ничего.

Предприниматели пугали власти: мол, не будем торговать и не собираемся платить налоги, отчего сразу похудеет белорусская казна. Но стоило Александру Лукашенко прикрикнуть и объяснить им, что на торговые места найдется немало желающих, как протестующие сразу умерили свои требования.

Забастовки предпринимателей обнаружили отсутствие монолитности и единства в этом социальном слое. Бастовали то одни, то другие в разное время. Часто не могли найти общего понимания между собой. События проходят на фоне вялотекущего диалога между их представителями и властью.

И последнее, а может, и самое главное. Диалог был вялотекущим, потому что власти не видели в действиях предпринимателей угрозы своей власти. Видимо, потому, что большинство из них, как черт ладана, боятся политики. Бастующие предприниматели всячески подчеркивали, что выдвигают только экономические требования. Им непонятны политические призывы своего коллеги из Гродно Валерия Леваневского. Довольно часто приходится слышать, что для них самое главное — создать условия для работы на рынке. Отметим — без изменения политической системы и механизма власти.

Мне вспоминается один момент. 1 сентября 2002 года. Заднепровский рынок Могилева. Протестующие предприниматели слушают обещания представителей облисполкома, которые выступают без микрофона. А рядом представители демпартий с помощью мегафона пытаются созвать людей. Сразу, заслушав усиленные голоса, вокруг демократов собирается несколько десятков индивидуальных предпринимателей. Но услышав призывы к смене власти и поддержке демократов на выборах в местные Советы, пугаются.

Раздаются крики: "Нам политики не надо", "Зачем нам политика?", "Они на нашем горбу пытаются въехать в рай", "Мы хотим нормально торговать".

Еще один случай. Как сообщил руководитель Осиповичского информационного центра Игорь Симбирол, в городе стали распространять листовки Валерия Леваневского, который предлагал участникам забастовки обратиться в Палату представителей и потребовать от нее поставить вопрос об импичменте Александру Лукашенко. И что же? Предприниматели собрали листовки и отнесли их в милицию. Тем самым подчеркнули: мы далеки от политики.

Люди, большинство из которых имеют одно, а то и два высших образования, всячески подчеркивают свою лояльность к существующей власти. Они, вероятно, полагают, что экономическая свобода возможна при авторитарном политическим режиме. Они требуют улучшения экономических условий (т.е. изменения законодательных актов), не пытаясь изменить политическую власть.

В нашей родной Беларуси особенно видно, что свободы экономической не будет без свободы политической. Г-ну Лукашенко и его окружению политически невыгодно формировать средний класс. Ибо в этом случае они обречены уйти с политического Олимпа. Им выгодно при помощи политики, пряника и дубинки удерживать в узде мелких предпринимателей. Поэтому на рынке господствуют не экономические законы, а административный произвол, то есть воля руководителей государства. Да, они могут пообещать, но не в их интересах укреплять мелкое предпринимательство и создавать крепкий средний класс. Заметим, в отличие от развитых европейских стран.

Так, национальный бизнес в Беларуси представлен большинством мелких предпринимателей, которым, как ни удивительно, принадлежит меньшая часть частной собственности. Большой частью собственности владеют крупные фирмы (крупные собственники), которые стали ими благодаря близости к власти. Близость к власти и определила им путь к финансовому успеху.

Видно, поэтому бизнесмагнаты демонстрируют свою лояльность к власти. Стоило газете "Свободные новости" допустить более критический тон в отношении к властям, как один из совладельцев издания, владелец фирмы "Серж" господин Атрощенко инициировал ликвидацию издания и создание новой газеты "Обозреватель". И что же, ее реклама постоянно несется по Белорусскому телевидению и Белорусскому радио.

Возможно, что наши мелкие предприниматели идут по пути более крупных бизнесменов и думают, что, продемонстрировав лояльность к власти, они смогут урвать свой куш. Мне кажется, что они ошибаются. Если это светит, то только единицам. Еще раз повторюсь: власть поддерживает незначительную группу подконтрольных им крупных фирм. Но не заинтересована в создании мощного среднего класса. Как говорят, то, что позволено Юпитеру, не позволено быку. Вряд ли чиновники захотят укреплять экономические позиции сотен тысяч мелких предпринимателей и тем самым создавать экономическую опору демократии.

Предприниматели во время одной из забастовок.
Фото IREX/ProMedia.

Удовлетворение всех экономических требований предпринимателей возможно только при условии тесного союза мелких предпринимателей и демократических политических сил. Укрепить свои позиции, нажить более существенный капитал возможно, когда будет сменена власть, принято новое экономическое законодательство и согласно ему созданы условия для развития частной инициативы. На это власть Лукашенко не пойдет. Сложись этот союз, поддержи предприниматели политические партии — глядишь, и не прошли бы в Палату представителей близкие к власти люди, не "прошел" бы в 2001 году в президенты Александр Лукашенко.

Такой шанс еще есть. Последний шанс. Если не найдут предприниматели и демократические политические силы общий язык — не видать успеха ни одним, ни другим. Для этого политикам нужно найти общий язык. А предпринимателю не трястись перед властью в страхе, что выкинут его с рынка и лишат возможности зарабатывать последнюю копейку. Одного выкинут — всех нет.

Власти это понимают и делают все возможное, чтобы не допустить такого союза. Мол, вы свои требования выдвигайте, а в политику не лезьте. И в надежде сохранить свои прибыли часто предприниматели так и делают. Воистину, как в пословице: "Пока гром не грянет, мужик не перекрестится". Не возникает желания выдвинуть политические требования, когда власти чуть сильнее затягивают экономические поводья? Неужели не понятно, что пока не сменится власть и к ней не придут новые здоровые демократические силы, предприниматели так и не увидят перспективу улучшения своего положения.

Александр СЕРДЮКОВ.
Фото IREX/ProMedia.

Обращение
к гражданам Республики Беларусь

Уважаемые соотечественники!

Более десяти лет наша Родина находится в состоянии глубокого системного кризиса.

Уровень жизни большинства граждан катастрофически падает. Наших зарплат и пенсий уже не хватает на самые необходимые продукты питания, оплату жилья, транспорта, коммунальных услуг. Далеко за гранью бедности оказались пенсионеры, инвалиды, чернобыльцы.

Когда же наступит давно обещанная стабилизация экономики, хотя бы какое-нибудь улучшение жизни? Когда мы сможем на наши трудовые заработки жить так, как живут люди по соседству с нами, в других странах Европы?

Ответ на этот вопрос известен — никогда, если в стране сохранится действующая система власти и нынешнее руководство.

Затянувшийся белорусский эксперимент по восстановлению административно-командной экономики привел к тому, что более половины предприятий страны являются банкротами, колхозы не могут существовать без постоянных невозвратных дотаций. В нищенском состоянии находятся не только наука, культура, образование, медицина, но и все остальные сферы и отрасли жизни страны, кроме постоянно процветающего Управления делами президента.

В стране отсутствует разделение власти. Вся полнота власти сосредоточена в руках одного человека — Александра Лукашенко. Он решает все и за всех. Властью систематически нарушаются основополагающие конституционные права и свободы граждан, подавляется свобода слова, ограничивается доступ к правдивой информации о жизни страны. Цинично нарушаются права граждан при проведении выборов и референдумов. Создана система, при которой в избирательные комиссии и выборные органы власти могут попасть только те, кто готов беспрекословно подчиняться и не способен к самостоятельным действиям. За тюремные решетки бросают передовых людей, позволивших себе критиковать власть, мыслить не так, как этого требует официальная идеология. В нарушение Конституции, от имени всего народа подписываются соглашения, в результате которых наша молодежь снова будет проливать кровь в других странах. Под угрозу поставлена не только экономическая безопасность, но и само существование независимого государства — Республики Беларусь.

Так жить нельзя. Каждый гражданин Республики Беларусь должен иметь возможность высказывать свое мнение при решении вопросов, которые влияют на его судьбу. Каждый гражданин должен иметь право решать, кому он может доверить управление государством в ходе открытых, честных выборов. До тех пор, пока в стране не будут созданы условия для таких выборов, изменить что-то к лучшему невозможно.

Именно поэтому создается Всебелорусское общественное движение "За достойную жизнь".

Наша главная цель — через свободные и честные выборы изменить политический и экономический курс страны для обеспечения достойной жизни гражданам Республики Беларусь.

Наши первоочередные задачи:

1. Консолидировать все прогрессивные силы Беларуси для создания мощного движения за действительно народную власть.

2. Покончить со злоупотреблениями и махинациями при проведении выборов. Добиться изменений в действующем Законе о выборах, которые обеспечат участие в избирательных комиссиях и в выборах представителей всех политических партий и общественных объединений.

3. Обеспечить для всех граждан, партий и общественных организаций свободный доступ к государственным средствам массовой информации, в том числе к телевидению и радиовещанию.

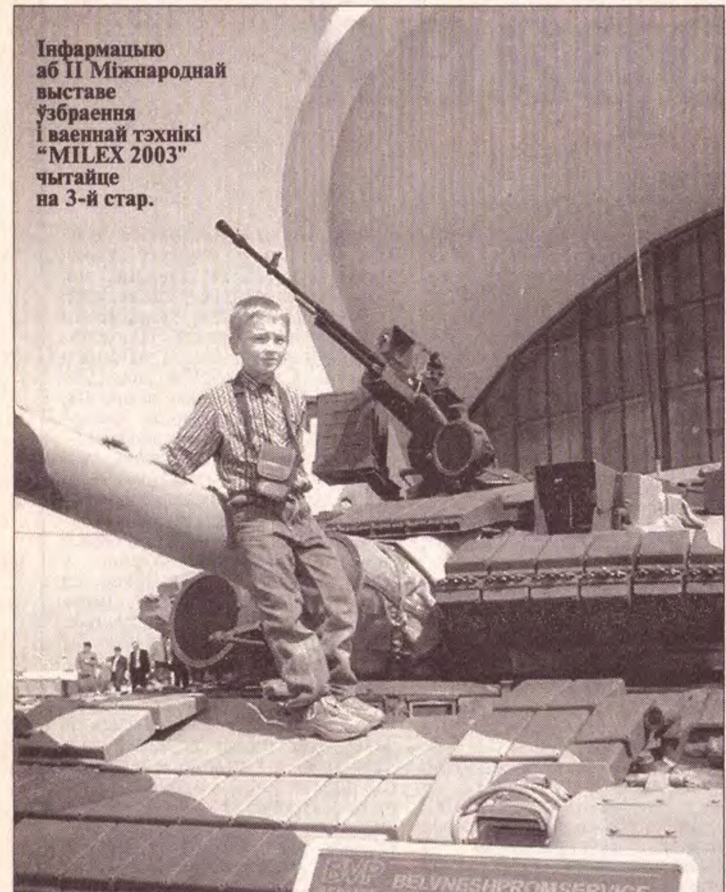
4. Добиться от действующей власти соблюдения конституционных прав и свобод, прекратить преследование граждан по политическим мотивам.

Мы призываем все прогрессивные силы Беларуси консолидировать усилия для решения этих задач. В рамках консолидации мы сможем выдвинуть наиболее достойных кандидатов в парламент и на пост президента.

Никто не обеспечит нам достойной жизни, кроме нас самих!
Присоединяйтесь к нам!
Только вместе мы победим!

Валерий ФРОЛОВ,
депутат Национального собрания Республики Беларусь;
Владимир ПАРФЕНОВИЧ,
депутат Национального собрания Республики Беларусь;
Сергей СКРЕБЕЦ,
депутат Национального собрания Республики Беларусь;
Михаил МАРИНИЧ,
Чрезвычайный и Полномочный Посол Республики Беларусь;
Владимир КОЛАС,
руководитель Национального государственного гуманитарного лицея имени Якуба Коласа.

Контактные телефоны: 222-41-45; 222-64-45; 222-61-60; 0296-512-458; 0296-295-903.

Канферэнцыя акцыянераў «Азота»

15 мая ў Гродзенскай дзяржаўнай філармоніі (былы будынак Палаца культуры хімікаў) адбудзецца канферэнцыя акцыянераў адкрытага акцыянернага таварыства "Гродна Азот".

У парадак дня канферэнцыі ўнесены выбары Наглядальнага Савета і рэвізійнай камісіі ААТ, а таксама падвядзенне вынікаў ільготнага продажу акцый прадпрыемства працоўным "Азота".

Нагадем, што менавіта адмова выдаваць акцыі прадпрыемства ўзамен на прыватызацыйныя чэкі "Маёмасць" выклікала незадавальненне ў калектыва "Азота".

Сяргей Антусевіч, старшыня Беларускага незалежнага прафсаюза "Азота", тлумачыць сітуацыю так:

"Мы аказаліся адзіным прадпрыемствам у краіне, на якім адбылося пэўнае супрацьстаянне планам прыватызацыі. Таму, відаць, цяпер улады трохі нервуюцца".

Сам старшыня прафсаюза, хоць і з'яўляецца акцыянерам "Азота", аднак лічыць, што ніякага ўплыву на прыняцце канчатковых рашэнняў шараговыя акцыянеры мець не будуць. "Калі 99,9 працэнтаў акцый належаць дзяржаве, дык усім усё павінна быць зразумела. Па сутнасці, рашэнні ўжо даўно прынятыя, а ўся гэтая масоўка збіраецца толькі дзеля выканання патрабаванняў заканадаўства", — сцвярджае Сяргей Антусевіч.

Андрэй АДЛЯНІЦКІ.

Новы акт вандалізму ў Курапатах

14 мая сябры Кансерватыўна-Хрысціянскай партыі — БНФ, прыйшоўшы на талаку ў Курапаты, знайшлі сляды новага акту вандалізму на тэрыторыі Народнага Мемарыялу ахвяр бальшавіцка-расійскага тэрору. Уначы вандаламі былі знішчаны 10 крыжоў на магілах ахвяр і моцна пашкоджаны (збіта верхняя пліта) помнік ад народа Злучаных Штатаў Амерыкі.

Сябры нашай Партыі неаднаразова звярталіся ў міліцыю, летась была нават узбуджана крымінальная справа па актах вандалізму ў Курапатах. Але ўлады не зрабілі нічога, каб абараніць нацыянальную святыню.

Прэс-служба
Кансерватыўна-Хрысціянскай партыі — БНФ.

У другое паўгоддзе — разам!

Шаноўныя чытачы!

Ідзе падпіска на газеты і часопісы на другую палову 2003 года.

"Народная воля" — Ваша газета.

Вы — за суверэнную Беларусь!
Мы — таксама!
Вы — за дэмакратыю!
Мы — з Вамі!
Вы — за перабудову эканомікі!
Мы — падтрымліваем!
Вы — за сацыяльную справядлівасць!
Мы — дзвюма рукамі!
Вы — за нацыянальнае адраджэнне Беларусі!
Мы — марым прагэта!

Адным словам, і ў Вас, шаноўныя чытачы, і ў нас, супрацоўнікаў рэдакцыі, адна мэта — бачыць родную краіну квітнеючай, мірнай, з высокім дабрабытам людзей, прыгажосцю іх душ.

Дык будзем і ў 2003 годзе разам. Не адкладвайце падпіску на апошні дзень. Падпіску можна аформіць на любы тэрмін — ад месяца да паўгода.

«Народная воля» — з Вамі!

ВНИМАНИЕ!

По самым низким ценам (без стоимости почтовых услуг) минчане могут оформить подписку на "Народную волю" в пунктах подписки, в магазинах и киосках "Мингорсоюзпечать". При этом газету можно будет получать в любой удобной для вас торговой точке "Белсоюзпечати". Публикуем адреса пунктов, где можно оформить подписку "До востребования". Если есть какие-то вопросы — звоните по указанным телефонам.

И Вы сэкономите!

Участок подписки «Белсоюзпечать»

ул.Володарского, 16, комн. 302	227-88-41

Пункты приема подписки:

ул.Жуковского, 5, корп.1	224-32-03
пр.Ф.Скорины, 113	264-22-91
ул.Романовская Слобода, 9	220-83-04
ул.О.Кошевого, 8	230-29-20

Магазины

№1 ул.Жуковского, 5	224-03-76
№2 пр.Ф.Скорины, 44	284-83-59
№3 пр.Ф.Скорины, 76	232-46-23
№4 ул.Ленина, 15	227-11-92
№6 ул.Филимонова, 1	235-63-11
№7 ул.Я.Коласа, 69	288-30-20
№8 ул.Сурганова, 40	232-45-10
№9 пр.Рокоссовского, 140	247-30-15
№10 бульвар Шевченко, 7	233-74-88
№11 пр.Пушкина, 77	255-80-71
№12 ул.Кижеватова, 80	278-77-61
№13 ул.Калиновского, 82, корп.2	264-06-42
№14 ул.Володарского, 22	227-75-55
№15 ул.Танковая, 16	223-82-39
№16 ул.В.Хоружей, 24	234-27-25
№17 ул.Некрасова, 35	231-03-28
№18 станция метро "Площадь Победы"	284-31-06
№19 пр.Машерова, 51, корп.1	223-81-66
№20 ул.Есенина, 16	271-87-21
№21 станция метро "Пушкинская"	255-57-20
№22 ул.Илимская, 10, корп.2	243-16-83
№23 ул.Славинского, 39	264-36-33
№24 ул.Жилуновича, 31	245-05-74
№25 ул.К.Маркса, 21	227-08-52

Киоски

№2 Лингвистический университет, ул.Захарова, 21
№18 Технологический университет, ул.Свердлова, 13/4
№38 Педагогический университет, ул.Советская, 18
№78 г-ца "Юбилейная", пр-кт Машерова, 19
№95 Министерство архитектуры и строительства, ул.Мясникова, 39
№136 станция метро "Площадь Я.Коласа", выход к Академии физвоспитания
№187 г-ца "Беларусь", ул.Сторожевская, 15
№189 Автовокзал "Московский"
№198 Экономический университет, пр-кт Партизанский, 26
№209 проходная МАЗа, ул.Социалистическая, 2
№228 Университет культуры, ул.Рабкоровская, 17
№232 Минский завод холодильников, пр-кт Машерова
№245 Больница скорой помощи, ул.Кижеватова, 56
№259 Минский государственный торговый колледж, ул.Восточная, 183
№260 пр.Ф.Скорины, 169
№262 г-ца "Планета", пр-кт Машерова, 31
№298 пр.Машерова, 75/1
№302 9-я больница, ул.Семашко, 8
№313 Слободской проезд, 24

ЗАПИСКИ АГРОНОМА

Читал ли Скакун Столыпина?

Как-то попалась мне на глаза статья известного брестского аграрника Алексея Скакуна. Он пел хвалебную оду крупным хозяйствам, в основе которых лежит общественная или государственная собственность на средства производства, в т.ч. и на землю.

Я подумал: во времена СССР было достаточно таких хозяйств, а вот обеспечить страну продовольствием так и не смогли. Потому что урожаи были — кот наплакал. Хорошие колхозы давали молока больше, чем во многих колхозах и совхозах коровы.

Товарищ Скакун упустил самый главный фактор прогресса — СОБСТВЕННОСТЬ. Нет более мощной движущей силы, чем принадлежность земли конкретному человеку. Не колхозу, а человеку.

Интересно, кто наговорил товарищу Скакуну, что в Голландии подавляющая часть земель находится в госсобственности. Вот он просто не разобрался. Частная собственность на пахотные земли в Голландии абсолютна. Так, по официальной статистике этой страны, 70% всех голландских фермеров владеют своими участками земли в качестве частной собственности. Арендуют земли 30% фермеров. Но арендуют не у государства, которое владеет только 1% всех земель сельскохозяйственного назначения, а у частных лиц и у страховых компаний. Это в основном земли, отвоеванные у моря.

Так что противники частной собственности на землю просто не разобрались, приведя в пример Голландию.

Интересно высказывание классика английской политической экономии Дж.Милля. Он писал: "Дайте человеку в постоянную собственность голую скалу, и он превратит ее в сад; дайте ему в наем на 10 лет сад, и он обратит его в пустыню".

Вот так! Заинтересованный труд и каменистую скалу превратит в сад, а наемный — сад обратит в пустыню. Не согласиться с этим образным сравнением — значит быть слепцом.

Но вернемся к той же Голландии. Эта страна по территории равна Московской области, а экспортирует продовольствия на 30 миллиардов долларов в год. Голландский фермер, имеющий пять гектаров, — это у них крупный землевладелец. А вот все крайние колхозы Московской области, да и нашей Беларуси, имеющие по несколько тысяч сельхозугодий, — мелкие, потому что сами себя прокормить не могут.

К сведению Скакуна, частная собственность на землю прочно пробила себе дорогу и на территории бывшей ГДР. В 1980 году нас 10 дней возили по хозяйствам этой страны, земли были еще государственными. Сейчас, если плохо работают частные владельцы земли в кооперативах, государство в принудительном порядке выкупает у них землю и находит других владельцев, умеющих эффективно ее использовать.

В статье Скакуна приведена замечательная таблица, свидетельствующая о том, каких результатов можно достичь на своей земле. Когда и у них в госхозах было, как и у нас, "все вокруг колхозное — все вокруг мое", высоких результатов они не смогли достичь, хотя земли у них, как нам казалось, были приведены в идеальный порядок. К любому полю мы подъезжали на комфортабельном автобусе "Икарус". Перед войной немцы создали дополнительные запасы фосфора и калия в почвах страны, учитывая, что в период войны страна будет отрезана от марокканских залежей фосфатов и других источников минеральных удобрений.

Свою жизнь я связал с землей, мой опыт позволяет сказать А.Скакуну: НЕЛЬЗЯ ЛЮБИТЬ И ЛЕЛЕЯТЬ ТАК ЧУЖОЕ, КАК СВОЕ. А отсюда — отношение к земле, труду и его результатам. Ведь лучшей формы хозяйствования на земле, как фермерство, в мире не придумали. Фермерство — это образ жизни сельского населения развитых стран. В наших же колхозах и совхозах, сменивших недавно вывеску на СКП и т.д., остались по существу наемные работники. А наемничество, как в России, так и в Беларуси, предполагает воровство и пьянство. Да и руководители хозяйств — тоже временщики. С ними заключается либо на определенное время контракт, либо они избираются на определенный срок. Где гарантия того, что после Скакуна новый руководитель хозяйства не "положит его на лопатки", а сам где-то построит для себя коттедж и уберется восвояси, прихватив кое-что из украденного. Ведь примеров таких немало. Из Поставского района в экспериментальную базу "Тулово" Витебского района директором назначили, например, "своего человека" по фамилии [illegible]. Он сколько работал, столько и строил себе коттедж [illegible]. А хозяйство довел [illegible].

[illegible]

На выставке "Сельское хозяйство США" в парке Сокольники в Москве в конце 80-х годов мне пришлось беседовать с гидами, фермерами США, которые проходили стажировку в Беларуси: лекции им читали в Горецкой сельхозакадемии, а работали потом на тракторах и жили на квартирах у трактористов (таковы были условия стажировки) в различных хозяйствах республики. В нашей области один из этой группы фермеров проходил стажировку в колхозе имени Кирова Витебского района. Чему они удивлялись? [illegible] сельскохозяйственная техника работает с 1979 года, а у нас списывали и выбрасывали даже тракторы "Беларусь" и другие сельскохозяйственные машины [illegible] лет их выпуска заводом. [illegible] в США не допускают. Подтверждением этому может служить следующий пример: недавно в прессе сообщалось, что в Германии еще работают тракторы "Беларусь" первого выпуска.

Колхозно-совхозных механизаторов не волнует судьба урожая. Платят сполна от "колеса". В колхозе имени Кирова в посевную стажировавшийся фермер США работал с 8 часов утра до 8 вечера. Дома же в такую пору он спал всего лишь 4 часа в сутки, остальное время был занят на посевных работах.

В колхозе им.Кирова он жил у тракториста, на тракторе которого работал. Закончили работу и, умывшись, они с хозяином квартиры садились за прекрасно приготовленный ужин — лучший, чем дома в США. И, конечно, было вдоволь водки. Нам он высказал следующее заключение [illegible]. Механизатора Пупкина не волнует конечная судьба урожая, он свое "накручивает" себе гектары, а что там вырастет — голова не болит. Для фермера важен конечный результат. Вот почему во время посевной или уборочной ему не до сна.

А раз конечные результаты выше, то и жизнь в целом лучше. Посмотрите, какие убогие наши деревни. А вот какие жилища американского фермера? У них каждый, кто хорошо работает, прочно стоит на ногах. [illegible] С малых лет детей приучают к труду на своей земле. Поэтому у них есть будущее.

По моему мнению, нам необходимо в корне менять взгляд на сельскохозяйственное производство. В первую очередь избавиться от уравниловки, безответственности, изменить психологию людей. Нам необходимо сформировать хозяина на земле как на небольших приусадебных и дачных участках, так и в крупных хозяйствах.

Щедрой помощи государства, золотого дождя государственных субсидий у нас не будет. Просто у государства на это нет достаточных средств. Откуда ему брать деньги? К сожалению, А.Скакун других выводов, кроме как "государство обязано", "государство обязано", не предлагает.

Конечно, такие хозяйства, как СКП "Остромечево", где окупаются выделенные государством средства, надо сохранять и поддерживать. Ну а те, которые работают неэффективно, где процветает воровство и пьянство, надо как можно скорее реорганизовать. И в первую очередь заинтересовать и заставить людей работать на себя. Благо, земли сейчас хватает, и ни один человек, на ней работающий, не умер с голоду. Мы просто разучились по-настоящему на ней работать.

Я все время живу в сельской местности, среди крестьян, работаю на земле. [illegible] Будучи заведующим кафедрой кормопроизводства Витебской государственной академии ветеринарной медицины, я имел 0,7 гектара земли. Держал хорошую корову, в пастбищный сезон дающую три ведра молока жирностью 4,2% (возникали проблемы с его избытком), двух годовалых свиней (холодильник и морозильная камера всегда были забиты салом и мясом), 20 кур (всегда было ведро яиц в запасе), с 30 соток выкапывал 250 мешков картофеля (а моя месячная заработная плата завкафедрой оценивалась стоимостью 4—5 мешков раннего картофеля).

Вооружившись лопатой, тяпкой и граблями, на одной сотке земли выращивал подвой яблони и груши для Лужесянского плодопитомника и за пятнадцать восьмичасовых рабочих дней зарабатывал столько [illegible]

ни делай вливания денежных средств, все равно разворуют и пропьют. Деревня уже расслоилась на две части. Есть семьи, которые перестали на подворье держать скот, их приусадебные участки заросли сорняками. А какие из них в таком случае работники? Походив с вилами 2—3 часа по ферме или с гаечным ключом по мастерской до обеда, присмотревшись, что где можно своровать, после обеда они уже отдыхают "под хмельком". Каких успехов может достичь крупный колхоз или совхоз с такими трудягами?

Другая часть деревни — это труженики, которые часто обращаются ко мне за консультацией [illegible]. Они — настоящие хозяева земли. Такие люди даже в плохих колхозах и совхозах живут хорошо.

Сейчас те сельчане, которые не ленятся и хорошо работают, живут неплохо даже за счет личного подворья. Поэтому при реформировании слабых хозяйств ставку надо делать на трудолюбивых работников, наделив их собственностью, потому что наемные работники без собственности на коллективных работах больше перекуривают, чем занимаются делом.

Я сам начинал трудовую деятельность в должности главного агронома совхоза "Речки" Ветковского района, в 1962 году имевшего 8250 гектаров пашни [illegible]

[illegible] услуги дешевле, чем колхозы и совхозы.

Плодовые деревья и ягодные кустарники на даче тоже давали доход. [illegible] Так что здоровому, трудолюбивому человеку, если не увлекаться пьянством, прожить в деревне можно хорошо. Правда, сейчас проблемы здесь создает воровство.

Поступив в аспирантуру Горецкой сельхозакадемии в 1964 году, я за месяц построил свой частный дом, завел корову, свиней, кур, посадил первый сад. В течение трех лет успешно закончил аспирантуру и защитил диссертацию, но работать пришлось от зари до зари.

Когда я приводил студентам ветфака эти результаты своей работы, горожане делали записи в своих тетрадях, а сельские соглашались со мной, но в доверительных беседах признавались, что они не хотят ехать в сельскую местность и вряд ли поедут. [illegible]

На Брестчине, где умело руководит большим хозяйством тот же Скакун и чей опыт заслуживает обобщения, [illegible] Держит корову, четырех свиней, [illegible] птицы, на 40 сотках приусадебного участка выращивает сад. [illegible] Словом, кто хорошо в деревне работает, тот хорошо и живет. Под лежачий камень, говорят, вода не течет.

А вот в колхозах и совхозах уже многие разучились работать. В некоторых хозяйствах сколько [illegible]

[illegible]

Свою статью я хочу закончить словами великого реформатора, бывшего гродненского губернатора П.А.Столыпина: "Белорусский крестьянин — это хозяин, хранитель земли. Это надежда и опора государства. Частная собственность дает возможность творчески любить землю и труд, свой очаг и Родину". Цивилизованный мир идет таким путем и приглашает с собой Беларусь.

Михаил ШЛОМА, кандидат сельскохозяйственных наук.

Поселок Тулово Витебского района.

Фото IREX/ProMedia.

ПУЛЬС

Алімпійская чэмпіёнка Эліна Зверава аднавіла трэніроўкі

Пасля дзвюх перанесеных у міжсезонні аперацый — на каленным суставе і шчытападобнай залозе — чэмпіёнка Алімпійскіх гульняў у Сіднеі Эліна Зверава знайшла ў сабе сілы зноў выйсці ў сектар для кідання дыскаў. Праслаўленая спартсменка ў свае 42 гады ўзмоцнена рыхтуецца да новага сезона, галоўным стартам якога стане жнівеньскі чэмпіянат свету.

Як расказала Зверава, нагрузкі даюцца ёй з цяжкасцю. Аднак вядомая сваёй нязломнасцю перад жыццёвымі абставінамі чэмпіёнка разам з трэнерам і мужам Ігарам Бочыным праводзіць рэабілітацыйныя заняткі, каб пазней прыступіць да сур'ёзных нагрузак.

Юрый ФЁДАРАЎ, БелаПАН.

Мы свабодныя толькі на дачы

13 мая грамадская арганізацыя "Беларускі ПЭН-цэнтр" арганізавала сустрэчу з французскім сацыёлагам Рананам Эрвуэ з горада Бардо, які на працягу некалькіх гадоў даследуе ў Беларусі "феномен дач".

Паводле слоў французскага навукоўца, пашыранае ўяўленне пра тое, што дача — гэта спосаб штодзённага выжывання, не пацвярджаецца даследаваннямі. "Сацыялагічныя даследаванні, праведзеныя на тэрыторыі былога СССР, — адзначыў Р.Эрвуэ, — паказваюць, што большасць дачнікаў гаворыць пра эканамічную нерэнтабельнасць працы на загарадным участку".

Таму, як мяркуе сацыёлаг, галоўнай прычынай папулярнасці дач на постсавецкай прасторы з'яўляецца пэўны набор фактараў, сярод якіх — яднанне сем'яў вакол дачы і працы на ўчастку, а таксама магчымасць з дапамогай дачы паказваць сваю адметнасць, пэўным чынам арганізуючы ўчастак і дачную пабудову.

Яшчэ адным з важных з'яўляецца "фактар валодання часам і прасторай". "У параўнанні з гарадамі Еўропы, — адзначыў сацыёлаг, — у Мінску, напрыклад, занадта вялікія адлегласці паміж крамамі, часта крамы не працуюць, калі яны павінны працаваць, акрамя таго, існуе складаная бюракратычная сістэма, якая акружае ўсё жыццё чалавека. Усё гэта адбірае ў людзей час, таму можна сказаць, што ў Мінску чалавек не валодае сваім часам". У такой сітуацыі, паводле слоў Р.Эрвуэ, дача дае сучаснаму жыхару горада магчымасць быць па-сапраўднаму свабодным гаспадаром.

Аляксей ШЭІН.

У Жодзіне выступаюць супраць знішчэння зялёнай зоны

У зялёнай зоне Жодзіна, размешчанай уздоўж аўтамабільнай трасы Орша—Мінск, адбыўся несанкцыянаваны мітынг жыхароў горада з удзелам мясцовых і барысаўскіх актывістаў незарэгістраваных арганізацыі "Малады фронт" і руху "Зубр", а таксама вядомага грамадскага дзеяча, дэпутата мясцовага Савета двух папярэдніх скліканняў Аляксандра Валчаніна.

Удзельнікі акцыі выступілі супраць таго, што камунальныя службы па ўказанні ўлад пачалі ў гэтым месяцы вырубку дрэў, у тым ліку 20-гадовых сосаў. Мэта вырубкі — размясціць на выездзе з горада ў бок сталіцы прыдарожныя шапікі і закусачныя.

Мітынгуючыя гаварылі пра складаную экалагічную абстаноўку, якая складваецца ў насычаным прамысловымі прадпрыемствамі 60-тысячным горадзе, падкрэслівалі, што знішчэнне вялікага ўчастка зоны адпачынку, створанай рукамі іх бацькоў і дзядоў, з'яўляецца кашчунствам.

Як заявілі БелаПАН Аляксандр Валчанін і каардынатар руху "Зубр" па Мінскай вобласці Зміцер Бародка, яны бяруць зялёную прыгарадную зону пад грамадскі кантроль, каб перашкодзіць далейшай вырубцы дрэў.

Алесь НІКАЛАЙЧАНКА.

«Запасныя» шэдэўры выйдуць да людзей

У запасных фондах Віцебскага мастацкага музея налічваецца каля 200 твораў Юрыя Пэна. Не так ужо і мала, але на вочы публікі звычайна трапляюць толькі асобныя, найбольш вядомыя работы, ды і тыя выстаўляюцца эпізадычна, у юбілейных або тэматычных экспазіцыях.

Доўгі час музейныя работнікі Віцебска не мелі магчымасці займацца пошукам і зборам тых карцін Пэна, якія даўно пакінулі горад. І наогул трэба прызнаць, што спадчына гэтага самабытнага мастака недастаткова вывучана.

І вось нарэшце з'явілася надзея, што гледачам адкрыецца амаль уся жывапісная спадчына Пэна, якая захоўваецца ў Віцебску. Супрацоўнікі Мастацкага музея горада распачалі працаваць над пастаяннай экспазіцыяй жывапісу, графікі і біяграфічных матэрыялаў Юрыя Пэна.

Экспазіцыю плануецца адкрыць у спецыяльна адведзенай і адрамантаванай частцы музейнага будынка.

Сяргей БУТКЕВІЧ.

Жыхар Пінска прызнаны вінаватым у выкраданні чалавека

Да васьмі гадоў пазбаўлення волі прыгаварыў суд Пінскага раёна жыхара Пінска Канстанціна Шчытніковіча, які ўтрымліваў свайго даўжніка ў падвале дома.

Акрамя таго, ён прызнаны вінаватым у нанясенні цяжкіх цялесных пашкоджанняў двум грамадзянам і ўзброеным супраціўленні работнікам міліцыі ў момант затрымання.

Два гады таму Шчытніковіч пры дапамозе таварышаў пасадзіў у машыну, вывез у вёску і змясціў у падвал свайго сябра, які доўгі час не вяртаў яму доўг у памеры 2000 долараў ЗША. Даўжнік прасядзеў у падвале ў наручніках двое сутак. Яму давалі мабільны тэлефон, па якім ён тэлефанаваў жонцы і прасіў сабраць грошы.

Зняволенаму ўдалося ўцячы з падвала, калі крэдытор адсутнічаў. Аб тым, што здарылася, ён паведаміў у міліцыю. Выкрадальніка спачатку затрымалі, але потым вызвалілі. Пазней Шчытніковіч у пінскім рэстаране "Таверна" параніў нажом двух чалавек, а пры затрыманні аказаў супраціўленне супрацоўнікам міліцыі.

Суд прызнаў Шчытніковіча вінаватым і прыгаварыў яго да васьмі гадоў пазбаўлення волі. Былы вязень, які так і не вярнуў грошы, на суд не з'явіўся. Да справы былі прыкладзены яго пісьмовыя паказанні.

Віктар КРОТ.

У Польшчу пападзем за 10 еўра

Папярэдняя дамоўленасць аб устанаўленні кошту віз дасягнута падчас беларуска-польскіх кансультацый на ўзроўні кіраўнікоў консульскіх службаў, якія прайшлі 12—13 мая ў Варшаве.

Як паведамілі БелаПАН у прэс-службе Міністэрства замежных спраў Беларусі, кошт аднаразовай візы павінен скласці 10 еўра, шматразовай (на працягу года) — 50 еўра.

У мэтах спрашчэння працэдуры атрымання віз праектам пагаднення прадугледжана выдача віз без запрашэнняў. Разам з тым пры ўездзе на тэрыторыю Польшчы і Беларусі грамадзяне абавязаны мець грашовыя сродкі, неабходныя для аплаты расходаў па знаходжанні ў дзяржаве знаходжання, або дакументы, якія пацвярджаюць мэту паездкі і тэрміны планаванага знаходжання.

Грамадзянам абедзвюх краін ва ўзросце да 16 гадоў, а таксама ва ўзросце 65 гадоў і старэй; інвалідам; студэнтам і выкладчыкам; удзельнікам мерапрыемстваў адукацыйнага, культурнага, навукова-тэхнічнага, спартыўнага характару; грамадзянам, якія наведваюць месцы пахаванняў блізкіх сваякоў; членам нацыянальных спартыўных каманд; членам рабочых органаў еўрарэгіёна "Нёман", "Буг", "Белавежская пушча" плануецца выдаваць візы бясплатна.

Акрамя таго, плануецца выдаваць візы са зніжэннем консульскага збору на 50 працэнтаў грамадзянам, якія ажыццяўляюць паездкі з мэтай падтрымання сваяцкіх кантактаў, у прыватнасці, для наведвання бацькоў (у тым ліку апекуноў), дзяцей (у тым ліку ўсыноўленых), родных братоў і сясцёр, бабуль, дзядуль, унукаў, мужа або жонкі.

Дзмітрый УЛАСАЎ, БелаПАН.

Чыгунка адкрыла свой сайт у Інтэрнэце

Мінскае аддзяленне Беларускай чыгункі адкрыла свой сайт у Інтэрнэце, які ўтрымлівае адказы на мноства пытанняў аб праездзе ў паяздах і электрычках, а таксама грузаперавозках.

На сайце www.railwayminsk.by карыстальнікі глабальнай камп'ютэрнай сеткі могуць атрымаць інфармацыю аб руху цягнікоў на тэрыторыі Мінскага аддзялення БЧ. Рэсурс мае наглядную арыентацыю па карце дарог, што дапамагае хутка даведацца аб раскладзе любой з прыгарадных станцый. Сярод пераваг сайта можна таксама вылучыць сістэму разліку кошту праезда, што дазваляе высветліць кошт білета не адыходзячы ад камп'ютэра.

Аляксей АРЭШКА.

Моцныя ліўні ў Гродзенскай вобласці

Моцны дождж 13 мая, які суправаджаўся градам і парывамі ветру, ішоў на тэрыторыі Бераставіцкага раёна на працягу дзвюх гадзін. З-за ападкаў узняўся ўзровень вады ў ручаі, цераз які ўстаноўлены жалезабетонны аўтамабільны мост, што вядзе да вёскі Стары Двор. Вада падмыла бакавыя пліты, а сам мост павольна асеў на 70 сантыметраў. Адразу ж на месцы здарэння было наладжана дзяжурства падраздзяленняў ДАІ, праезд цераз мост забаронены.

Каля вёскі Стары Двор распачаты рамонтныя аднаўленчыя працы. Каля пашкоджанага моста наладжваецца дарога ў аб'езд і, мяркуючы па ўсім, будзе ўстаноўлены часовы мост. Працы па падрыхтоўцы аб'язной дарогі плануецца завяршыць у найбліжэйшыя дні.

Дзмітрый БЕЛЬСКІ.

Расліна... без кораня

Дзе згубілі мы нацыянальную ідэю

Васіль ЯКАВЕНКА

Панове! Такі неверагодны выпадак!

На сустрэчы з пісьменнікамі (у ліку якіх быў і я) уплывовы чыноўнік ад Мінадукацыі на нашу трывогу аб мове адрэагаваў:

"Не хвалюйцеся — мова не знікне, я заўважыў тэндэнцыю: чым больш мы прыцiскаем, тым больш жадаючых вучыцца па-беларуску!"

Дзяржаўны муж і — сама непасрэднасць!

У нядаўнія часы ў аснове пануючай ідэалогіі ў "саюзе суверэнных народаў" ляжаў касмапалітызм, і манкурты пры ўладзе жорстка распраўляліся з нацыянальнымі дзеячамі, — скрозь на шырокай зямлі, што ляжала без межаў.

Працоўны люд Беларусі па прычыне сваёй недасведчанасці ў нацыянальных каштоўнасцях, якія маглі і могуць зрабіць гонар кожнаму, усё больш нігілістычна ставіўся да сваёй культурнай спадчыны. Шанаваць, здавалася, не было чаго. Сябе не шанавалі.

Савецкая эпоха выхавала процьму "новых людзей"-кіраўнікоў рознага ўзроўню, цалкам пазбаўленых нацыянальнай самасвядомасці, пракаветнай духоўнай сувязі з роднай зямлёй. Аднойчы адчужаная іх душа і сёння ніяк не вернецца, не прырасце па-новаму да мацярынскай культуры — ігнаруе яе і, ігнаруючы, мучыцца, бы непрыкаяная, — спакваля атухае ці робіцца агрэсіўнаю.

Розумам гэта можна спасцігнуць, але сэрцам няможна ўспрыняць, як дратуецца тое, што робіць беларуса беларусам. І, вядома ж, горка ад таго — асабліва калі хто неабыякавы да нацыянальнага скарбу, наогул да лёсу Айчыны. Прыкра чуць пытанні накшталт: "А на якой мове выходзяць часопісы "Полымя"... "Маладосць"?.. Пытаюць настаўнікі. Пытаюць па-руску, дзівуючыся, што яшчэ жыве літаратура на беларускай мове, а калі жыве, то чаму яна не даходзіць у школы? Цікавяцца, чаму пісьменнікі супраць таго, што ў школах адмянілі экзамен па беларускай мове, маўляў, для дзяцей жа палёгка.

Плойма прыкладаў і праяў адчужэння чалавека і роднаснага яму культурнага асяроддзя. Будучы зведзенымі ў адзіны ланцуг, гэтыя праявы і прыклады сведчаць пра ўстойлівую тэндэнцыю дэнацыяналізацыі. І над гэтым далей рупіцца наша вышэйшае чынавенства. Чаго добрага, адыдзе ў нябыт яшчэ адно пакаленне, і ў беларускіх пісьменнікаў практычна не стане чытачоў, як што беларускамоўныя школы і выданні далей болей саступаюць свае ранейшыя пазіцыі і пераходзяць у стан рэліктавых. У верасні 2002 года за парты беларускіх школ села няпоўных 3 працэнты першакласнікаў. Шукаючы, на чым навесці эканомію бюджэтных сродкаў, улады закрылі летась 152 беларускія школы. Школы робяцца "нерэнтабельнымі" дзякуючы прабальшавіцкай касмапалітычнай палітыцы тых жа ўладаў.

Бацькам нярэдка даводзіцца вытрымліваць жорсткія баі з чыноўнікамі, каб для іх дзяцей навучанне ў школе вялося на беларускай мове. І яшчэ: тыя нешматлікія выпускнікі беларускіх школ, якія выходзяць з іх сценаў, не маюць магчымасці далей атрымліваць прафесійную, сярэднетэхнічную або вышэйшую адукацыю па-беларуску. Дзе, у якой каланіяльнай краіне сёння над абарыгенамі чыніцца яшчэ гэтакі здзек?

Пры гэтым недзе зверху прыдворныя, прабачце, палітыкі, аднойчы згубіўшы, шукаюць "нацыянальную ідэалогію". Яна ім патрэбна, каб яшчэ болей умацаваць і прадоўжыць сваю і без таго бясконцую ўладу.

Уладары, бадай, ужо традыцыйна ўціскаюць нацыянальны дух. Яны літаральна сядзяць седзьма на нацыянальнай шматпакутнай ідэі і ..."шукаюць" яе, ідэю, ужо больш за 8 год. Зразумела, ад такіх "пошукаў" — выніку ніякага, і не таму, што спадчынная ідэалогія імі няўзнак задушана. Прычына нават не ў ёй — яна заўсёды жыве з народам, яго вольным духам, гісторыяй. Прычына — у іх, у беларускіх манкуртах, згубіўшых памяць і ад таго выбаўленых ад нацыянальнай самасвядомасці, без якой ужо немагчыма гаварыць пра нацыянальныя каштоўнасці, ідэі, планы, праграмы.

З Паслання прэзідэнта А. Лукашэнкі беларускаму народу і парламенту Рэспублікі Беларусь:

"Чаму мы загаварылі сёння аб ідэалогіі, аб нацыянальнай ідэі? Ды таму, што мы маладая суверэнная дзяржава. І нам трэба сёння і вызначыцца, і самім усвядоміць, і сфармуляваць гэта для народа і для сябе таксама, каб не забыць, дзе мы знаходзімся. Хто мы такія, адкуль, якія нашы мэты, як мы будзем дасягаць іх, якія нашы каштоўнасці?"

Рыторыка кіраўніка нашай краіны, як гэта нярэдка бывае, правільная. Прынамсі — і ў гэтым выпадку. Тым не менш каштоўнасці, якія топчуцца ўладамі, нам не хутка ўдасца падняць. Бо і ён, кіраўнік, таксама не бачыць і, тым больш, не носіць у сэрцы нацыянальнай ідэі.

А ці ж мае ўяўленне "ўладар ад народа" пра нашы культурныя і духоўныя каштоўнасці, якія створаны самім народам ды на роднай зямельцы (з яе дапамогай), вызначаюць адметнасць і годнасць нацыі? Баюся адказаць станоўча, каб не зманіць. Па крайняй меры, найуладарны чалавек схільны адсекчы гісторыю сваёй дзяржавы ад самых глыбіняў аж па момант утварэння БССР. З падобнай нагоды яшчэ расійскі савецкі пісьменнік Фёдар Абрамаў пісаў: "Ці магчыма расліна без кораня? А мы ў нашай прапагандзе рэжам карані — зусім адкідваючы гісторыю і хочам, каб яна (у гэтым выпадку чытай — ідэалогія. — **В.Я.**) яшчэ мела поспех".

Цытую яшчэ адну эскападу з таго ж Паслання: "І дай Божа, каб пры нашым жыцці атрымалася, што мы знойдзем гэту нашу нацыянальную ідэю, якая б узнімала дух і народ не толькі ў цяжкую часіну, але і ў мірны час на барацьбу за лепшае жыццё. На жаль, я пакуль такой нацыянальнай ідэі не ведаю. Калі хто-небудзь з вас ужо адчуў яе, скажыце, абмяркуем разам, падыдзе — будзем прапаноўваць народу".

У гэтай гульні, дзе феерверкам шугае рыторыка, усе слухачы, незалежна ад рангаў, нават калі яны і не поўныя астолопы або касмапаліты, павінны адчуваць сябе такімі і думаць думу пра загадкавую птушку на Беларусі — "нацыянальную ідэю".

Пад "нацыянальную ідэю", якой кіраўнік дзяржавы "пакуль не ведае", у тэрміновым парадку ствараецца ідэалагічная вертыкаль — новы крок для забеспячэння будучых "выбараў" і рэферэндумаў. Тут і спатрэбілася адпаведная мішура.

І што гэта за пошасць, яшчэ раз спытаю, калі абраныя народам улады (гэтыя словы ўжываю са значнай доляй няпэўнасці) стварылі і ствараюць варункі, у якіх знікае самавітая культура і з ёй — лад, ментальнасць, настрой, душа — парадыгма нацыі. Не выпадкова ж, фізічна і маральна пакутуючы, моцна дэградуе народ.

У сусветнай практыцы, бадай, няма і назвы падобнай з'яве, за якой стаіць дэмантаж пракаветнага. Народ памірае, калі робіцца насельніцтвам. А насельніцтвам ён робіцца тады, калі забывае сваю гісторыю і культуру.

Але ж ці было падобнае некалі ў той ці іншай краіне? Ці было такое, каб урад, цар, імператар выступалі супраць племянных або нацыянальных інтарэсаў свайго ж народа і каб яны заўзята руйнавалі падмурак сваёй пракаветнай культуры ды не менш заўзята распраўляліся з яе носьбітамі? З носьбітамі духоўнай культуры і ідэалогіі, ды асабліва людзьмі іншай думкі, іншага погляду на рэчы?.. Свежы прыклад: неўспрыманне ў нашым грамадстве нацыянальна свядомай інтэлігенцыі, расправа з пісьменнікамі, гвалтоўнае адчужэнне іхняй маёмасці і г.д.

А такі ж знайшоўся адказ на мае пытанні. Я выцягнуў яго з фаліянтаў гістарычнай навукі. Дапамаглі дасведчаныя людзі. Аказваецца, жыў-быў ды цараваў у сваё задавальненне ў часы Хрыста з Назарэта адзін махровы, як пазней пачалі гаварыць, узурпатар і дэспат. Яго царства — Галілея, а імя яму — Ірад. Выхаванец Рыма. Запраданец Рыма. Ён рабіў усё ды праз меру шчыра, каб насадзіць рымскія парадкі на сваіх абшарах і звесці на нішто звычаі, культуру, лад жыцця яўрэяў. Ён пастаянна знаходзіў у сваім акружэнні "ворагаў", чыніў расправы над імі, забіваў нават дзяцей. У жорсткасці яму не было роўных. Ато ж — Ірад!

Знаходка дзвюхтысячагадовай даўніны трохі ўлагодзіла маю скруху, як што прыдавала думкам нейкі лад, пэўную стройнасць, ліха на яе. Бачыце, мы ўжо нечага вартыя ў свеце, калі сягнулі да гэткага знакамітага папярэдніка — Ірада. Папулярнейшы чалавек! Не параўнаць з нашымі Судзілоўскім або Дамейкам. Ягоным імем у горычы, у скрусе рассердаваныя вясковыя маці клічуць сваіх дзяцей — чыстых выродкаў... Праўда, гэта бывае ў крайніх выпадках.

Толькі ж ці можа гэтакі, скажам, археалагічны прэцэдэнт задаволіць наша грамадства, няхай сабе і касмапалітызаванае ў значнай меры, і адвыклае ад сваіх духоўных набыткаў, змарнаванае неаднойчы, аслепленае, з'асталопленае? Не пра нас бы гэтак казаць!

Жалю варта, вядома, але я чую, усе гэтыя словы ў пэўнай меры справядліва ўжыты і маюць дачыненне як не да кожнага з нас. Таму я і пытаюся акурат з той адмысловай нагоды, што ў нашым грамадстве "няма" нацыянальнай ідэі, няма компаса (невядома, дзе і кім ён згублены): братове, суайчыннікі! Ужо ці не растрэсці нам сваё жыццё на чатыры бакі, на ўсе кантыненты, калі гэтак складваецца? Ды шкада, ведаеце, і сябе і сваёй супольнасці...

І хто сказаў, што мы не патрыёты сваёй зямлі, сваіх крыжоў?.. Не, я не згодзен з такой пастаноўкай пытання і здымаю яго. Зусім... Мо ў такім скрушным несамавітым выпадку лепей нам спрасаваць астатак жыцця свайго на галілейскі капыл? Пашлём туды, на былыя галілейскія землі, археолагаў, іншых даследчыкаў, знойдзем аскабалкі ад статуй і будзем на іх, як на жывога цара Ірада, маліцца. Бо, згодна з глыбокадумнымі пасланнямі нашага правадыра А. Лукашэнкі, ніхто ў нас не цяміць пра нацыянальнае жыццё, пра нацыянальную ідэю, і нам нічога больш не застаецца, як будаваць на Беларусі сваю Галілею.

Народная Воля 15 МАЯ 2003 г.

ПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ

«Летом я домой в аул уезжаю...»

В Казахстане больше всего любят летать и кушать

Если кто-нибудь захочет попробовать настоящего верблюжьего молока, ему прямая дорога — в Казахстан. Густое, пенистое, на редкость, я бы сказал, смачное, чем-то напоминающее кефир, но с гораздо более глубоким вкусом. Второе истинно национальное — это байга, или, по-нашему, скачки на лошадях. У какого казаха не загорятся глаза от настоящей гонки на настоящих лошадях!

Но есть кое-кто, от кого у настоящего казаха глаза загорятся еще больше. Этот кое-кто — настоящая казахская женщина. В каждой из них есть свой особый шарм, свое особое обаяние. А вот местные мужчины в этом смысле, признаться, несколько подкачали. На улицах Алматы можно запросто встретить двойников среднеазиатских президентов — Назарбаева, Акаева, Ниязова, Каримова и Рахмонова. Когда я летел рейсом "Москва—Алматы", был искренне уверен, что с нами на борту — президент Кыргызстана Аскар Акаев с супругой. Потом выяснилось, что — простой казах...

(Окончание. Начало в №79.)

Журналисты Казахстана: попытка автопортрета

Под таким названием в южной столице Казахстана Алматы вышла в свет книга, которая ярко свидетельствует об уровне независимости прессы в этой стране. А поскольку сила демократического общества напрямую зависит от степени свободы СМИ, материалы книги представляют огромный интерес, для того чтобы понять, куда движется наш партнер по СНГ.

Международный фонд защиты свободы слова "Адил соз" опросил 70% журналистов Казахстана, включая тех, кто работает в государственных СМИ (30% просто не заполнили анкеты). С некоторыми ответами мы знакомим читателей "Народной воли".

На просьбу оценить состояние свободы слова в Казахстане **25,1%** опрошенных ответили, что она осталась только красивой записью в Конституции. **28,8%** полагают, что она сведена к минимуму, **38,2%** уверены, что свобода слова имеет "некоторые неоправданные ограничения", и только **5,8%** думают, что все в Казахстане с этим "о-кей".

На вопрос *"Случалось ли Вам испытывать давление в процессе подготовки материала?"* **57,5%** журналистов ответили утвердительно. Причем **42,6%** от общего количества угроз и случаев давления на журналистов исходили от государственных чиновников разных уровней, **27,4%** — от администрации самого СМИ, **16,5%** — из правоохранительных органов, **9,8%** — от криминальных структур.

Степень независимости средств массовой информации имеет, как известно, еще один очень важный корень — финансовый. И от того, кто заказывает музыку и, как говорится, сколько за нее платит, зависит тональность и громкость этой музыки. Только один факт: из государственного бюджета Казахстана получают деньги **80,8%** государственных СМИ (и только **5,5%** частных). Вспомним слова Тамары Калеевой, президента фонда "Адил соз", о том, что в Казахстане все электронные СМИ — государственные, а у оппозиции осталось три-четыре газеты, "и то повязанные судами и прокуратурой", становится понятным, почему [illegible] 95% жителей Казахстана, включая каждый вечер телевизор и открывая каждое утро свою газету.

Чисто казахский юмор

Несколько шуток от местной команды КВН "Туран-Дипкорпус":

— Казахстанские химики установили, что если в тонну спирта добавить килограмм гуталина, то можно получить по башке за испорченную тонну спирта.

— Ученые из той же страны доказали, что косяк анаши сокращает жизнь на 15 минут. С другой стороны, минута смеха продлевает жизнь на два часа. Вывод: косяк анаши продлевает жизнь на 1 час 45 минут.

— Бюджет Казахстана впервые попал в сотню самых богатых людей мира.

— Красивые девушки в Алматы! Осенью они золотистые, как листья, зимой — белые и пушистые, как снег, весной — красивые, как тюльпаны. — А летом? — А летом я не знаю, я домой в аул уезжаю...

Продуктовый полет

Решив удостовериться в мощном экономическом подъеме, который будто бы имеет место в назарбаевском Казахстане, я отправился на улицы Алматы с целью пообщаться с местными жителями. Поговорил с продавщицей гастронома и с несколькими прохожими. Благо, это было нетрудно, поскольку идут на контакт они легко и хорошо владеют русским. Картинка вырисовалась следующая.

Зарплаты у наемных работников на государственных предприятиях довольно низкие, примерно совпадают с нашими. Учитель, врач, продавец зарабатывают примерно одинаково — на наши деньги 160—200 тысяч рублей в месяц. Оплата коммунальных услуг за двухкомнатную квартиру — 80 тысяч. Цены в обычном гастрономе по ул. Фурманова г. Алматы следующие (для удобства приводятся в белорусских рублях):

Колбаса докторская (1 кг) — 6560 руб.,
Колбаса сервелат (1 кг) — 9900 руб.,
Сосиски молочные (1кг) — 4000 руб.,
Сгущенное молоко (200 г) — 1200 руб.,
Телятина (1 кг) — 4700 руб.,
Рис (1 кг) — 1300 руб.,
Сахар (1 кг) — 1130 руб.,
Мука (в/с, 1 кг) — 530 руб.,
Хлеб (1 кг) — 400 руб.,
Гречка (1 кг) — 1730 руб.,
Сок (1 л) — 1860 руб.,
Пиво (0,5 л) — 800 руб.,
Масло сливочное (1 кг) — 6400 руб.,
Молоко, кефир (1 л) — 820 руб.,
Яйцо куриное (1 десяток) — 1670 руб.,
Сыр (1 кг) — 8000 руб.,
Сметана (25%, 200 г) — 870 руб.

Бесплатная медицина в Казахстане в последнее время сильно подорожала. Как утверждали мои собеседники на улицах Алматы, родственникам больного в больнице приходится платить всем — врачам, анестезиологам, медсестрам, санитаркам. Бесплатно нельзя даже вызвать "скорую помощь". Обучение в школе бесплатное, однако каждый месяц с родителей собирают по 8000 рублей в фонд школы, плюс сборы на ремонт школы, подарки...

Охотно поделившись этой информацией, продавщица все-таки поинтересовалась моим журналистским удостоверением и успокоилась, убедившись, что я из далекой страны, потому что в ином случае ей "за это что-то будет".

Несмотря на низкие доходы, народ казахский ищет все возможности выжить, — трудится на двух работах, подрабатывает частным извозом, торгует на рынке. На базаре в торговых палатках можно встретить профессора, кандидата наук, учителя. Пенсионеры в Алматы также отовариваются на базаре или оптовом рынке — так дешевле, да и товар посвежее. Словом, почти все, как у нас. Одно отличие — власти предпринимателя не давят, тупые декреты не издают, наоборот, всячески поощряют частника.

На снимках: *раз — аксакал, два — аксакал; дорога в горах; "я живу в Алматы!"*

Кстати, пройдясь по той же улице Фурманова из конца в конец, я обнаружил интересную деталь: практически в каждом втором доме работает предприятие общественного питания (кафе, продуктовый магазин) или офис какой-нибудь авиакомпании — "Туркменские авиалинии", "Казахстан Эйр", "Аэрофлот", "Трансаэро", "Lufthansa", "British Airways", даже наша "Белавиа". Такое складывается впечатление, что местные жители только тем и занимаются, что летают на самолетах. А в перерывах между полетами они, похоже, кушают.

А впрочем, подумал я, не так уж и важно, летают они или не летают столь часто. Возможно, через несколько лет в этой стране кроме авиационного транспорта никакого другого не останется, и летать ее среднестатистический житель будет даже к теще на блины. Кто знает? Важно, что уже сегодня у жителей Казахстана есть выбор...

Александр СИЛИЧ.
Фото автора.

Алматы.

Автор благодарит Международную конфедерацию журналистских союзов и Белорусскую ассоциацию журналистов за возможность посетить Казахстан и участвовать во Втором Евразийском медиа-форуме.

«Цацкі» для взрослых дядей

Фантастические фильмы об армиях будущего в ближайшее время станут реальностью.

II Международная выставка вооружения и военной техники "MILEX 2003", которая проходит по адресу Машерова, 14, порадовала меня, человека, любящего "поглазеть" на разные фантастические механизмы, своим изобилием.

Так, привел в восторг "унифицированный электронный тренажер ПЗРК", который представило белорусское предприятие БелТехЭкспорт. Смысл этого изобретения заключается в совершенствовании навыков обстрела воздушных целей стрелками переносного зенитно-ракетного комплекса "Игла". Выглядит же это чудо техники довольно просто: шлем, подсоединенный к компьютеру, а в руки обучаемому дается точная копия "Иглы".

Сам процесс обучения напоминает компьютерную игру: в небе парит самолет, а вы должны его сбить ракетой. При этом все ваши движения точно повторяются компьютером, а в шлемеочках вы видите цель и пейзаж. Такого пока нет даже на Западе. Попробуйте после этого сказать, что фильмы о виртуальной реальности всего лишь плод воображения режиссеров.

Еще одно представленное на выставке предприятие, занимающееся разработкой подобных тренажеров, — Муромский машиностроительный завод. Его детище — "динамический тренажер военных гусеничных машин". Эта "цацка" предназначена для обучения будущих военных. Российский тренажер отличается от зарубежных аналогов тем, что он динамический, то есть все ухабы, которые вы видите на экране, отдаются толчками в машине.

Новинку из будущего представило белорусское предприятие "Адани". Называется это изобретение "ConPas", что расшифровывается как "контроль пассажиров". Сразу добавлю, "новинка" эта уже несколько лет используется во всем мире. Суть изобретения такова: люди проходящие через "ConPas", просвечиваются буквально до костей слабенькими рентгеновскими лучами, не получая при этом практически никакого облучения.

На мой вопрос, почему такие "штучки" не стоят в аэропортах, ведь они показывают даже спрятанные в животе наркотики, мне ответили, что есть Международный закон о радиационном облучении, согласно которому человек может отказаться проходить подобный досмотр, хотя это практически безвредно.

Еще одно чудо от россиян — ночной телевизионный визир "АРГУС-23". Мало того, что он позволяет наблюдать за полем боя ночью. Так вам еще не придется смотреть в прицел и выглядывать из-за угла, поскольку визир действует по принципу камеры: на небольшой дисплейчик, который находится на шлеме, поступает изображение с объектива, находящегося под дулом автомата.

Посетите эту выставку — и вы почувствуете гордость за "наших". Жаль только, что многие новинки белорусских ученых покупают иностранцы, а у Министерства обороны Республики Беларусь на них просто нет денег.

Павел АРТЮШКЕВИЧ.

ДАЙДЖЕСТ

Американские солдаты получат разрешение стрелять в мародеров

Новый глава администрации Ирака Пол Бремер готовит серию мер безопасности, которые включают разрешение американским солдатам стрелять по мародерам. Бремер также заявил, обрисовывая свой подход к управлению послевоенным Ираком, что хочет нанять больше офицеров полиции Ирака и членов партии "Баас" для помощи в поддержании безопасности и участия в будущем правительстве.

С мыса Канаверал запущен греческий спутник

Стартовавшая с мыса Канаверал во Флориде ракета Atlas-5 компании Lockheed Martin Corp. вывела на орбиту греческий телекоммуникационный спутник Hellas-Sat. Многофункциональный спутник будет, в частности, обеспечивать трансляцию Олимпийских игр 2004 года на большую часть Средиземноморья.

При взрыве в китайской шахте погибли 63 человека

Еще 23 человека числятся пропавшими без вести. По данным агентства "Синьхуа", взрыв произошел на шахте Люлинь около города Хефей, в тысяче километров от китайской столицы. Спасатели извлекли 63 тела погибших. Никаких признаков того, что кто-то из оставшихся на глубине около 450 метров 23 шахтеров выжил, пока не обнаружено. Спастись удалось лишь 27 работникам из 113, находившихся под землей. Причины взрыва выясняются. Китайские угольные шахты считаются самыми смертоносными в мире. В прошлом году из-за взрывов. обвалов и затоплений там погибли более пяти тысяч человек.

Германия обвинила посольство КНДР в шпионаже

Северокорейское посольство в Берлине использует шпионаж для получения информации о засекреченных технологиях. Как сообщила германская Федеральная служба защиты конституции, открытое в 2001 году посольство вовлечено в шпионаж и "получение засекреченных объектов". В отчете службы не уточняется, о каких технологиях идет речь.

Сербия потребовала у НАТО выдачи лидера албанских боевиков

Сербское правительство заявило, что не будет сотрудничать с администрацией ООН, пока миротворцы НАТО не выдадут бывшего военного лидера Шефкета Муслиу. После встречи в Приштине с главой миссии ООН Михаэлем Штайнером вице-премьер Сербии Небойша Кович сообщил, что Сербия ожидает выдачи Муслиу. Кович заявил, что до выдачи лидера албанских боевиков Сербия не сможет исполнять совместные с ООН документы. В частности, договор о сотрудничестве между сербскими властями и миссией ООН в Косово предусматривает увеличение количества сербов в государственных институтах Косово.

Муслиу, бывший командующим силами албанских боевиков, был арестован месяц назад и обвиняется Сербией в нападениях, грабежах и незаконном владении оружием и амуницией.

Полиция ФРГ обыскала 28 офисов, связанных с «русской мафией»

Полиция Германии провела обыски в 28 офисах одной из компаний, подозреваемой в соучастии в отмывании денег "русской мафии". Как сообщил пресс-секретарь германской федеральной полиции, более двухсот агентов как федеральной полиции, так и полиции земли Гессен, в которой базируется компания, название которой не разглашается, провели обыски в офисах и на частных квартирах в Мюнхене, Гамбурге и в районе Франкфурта-на-Майне. Полиция подозревает компанию в осуществлении фиктивных инвестиций в российскую недвижимость на суммы во многие миллионы евро, в то время как в реальности это были деньги, предназначенные для одной из крупнейших преступных группировок Санкт-Петербурга. Последняя, как полагают немецкие полицейские, широко вовлечена в преступную деятельность, включающую финансовые преступления, угоны машин, рэкет и незаконную торговлю людьми.

Демократы из Техаса сбежали от республиканцев в Оклахому

Парламент американского штата Техас вынужден был прервать свою работу в связи с исчезновением депутатов от демократической партии. Через некоторое время республиканцам удалось выяснить, что их коллеги сбежали в соседнюю Оклахому, в город Ардмор, куда была срочно направлена полиция, передавшая законодателям просьбу вернуться на рабочие места. Инцидент в парламенте штата произошел после того, как республиканское большинство настояло на рассмотрении второстепенного, по мнению демократов, вопроса о пересмотре разделения на избирательные округа.

Перед этим две партии боролись за законопроект, по которому бюджет республиканцев мог быть серьезно сокращен. Пропажа 58 демократов не позволяет техасскому парламенту выйти из простоя. Для кворума на заседании должны присутствовать как минимум 100 депутатов, при том, что главный законодательный орган штата имеет всего 150 мест.

Американские пилоты привыкли к лазерам

Американские военные, дислоцированные в Республике Корея, подтвердили сообщение об облучении американского вертолета северокорейским лазером. Попадание лазерного луча в вертолет, патрулировавший демилитаризованную зону на границе РК и КНДР, действительно было зафиксировано, однако не вызвало беспокойства у США. "Мы не знаем, планировали ли они использовать лазер как оружие, но не восприняли это всерьез, поскольку подобные инциденты уже случались ранее", — заявил представитель американского контингента.

Информацию о применении северокорейскими военными лазерного оружия было распространено газетой "Вашингтон Таймс". По данным издания, детекторы зафиксировали попадание лазерного луча, однако никаких повреждений вертолет не получил. Инцидент имел место в марте, однако получил широкую огласку только на этой неделе.

Ким Чен Ир аннулировал договор о безъядерном статусе

КНДР объявила о выходе из договора, запрещающего создание и размещение ядерного оружия на Корейском полуострове. Как говорится в официальном заявлении, переданном северокорейским агентством KCNA, такое решение принято "из-за злой и враждебной политики США в отношении Северной Кореи".

"Мы сознаем, что пока Соединенные Штаты не откажутся от своей враждебной политики, попытки сохранить Корейский полуостров безъядерной зоной — не более чем иллюзия. Мы еще больше укрепим наши и без того мощные вооруженные силы", — говорится в заявлении.

ДУХОЎНЫ СКАРБ

Энцыклапедыя «Народнай волі», выпуск №69

Нікадзім Сілівановіч

Афармляў Ісакіеўскі сабор

Нарадзіўся Н.Сілівановіч у вёсцы Цынкавічы Вілейскага павета 26 снежня 1834 года. Змог паступіць у Маладзечанскае павятовае вучылішча. У гэтай пяцікласнай навучальнай установе звычайна займаліся дзеці дваран. Не вядома, як і пры чыёй падтрымцы трапіў туды сын селяніна Нікадзім. Як і не вядома, калі з'явілася ў яго цяга да малявання. Ці ў самім маленстве, а, магчыма, падчас вучобы. Бацькі яго наўрад ці рашыліся б на значныя выдаткі, калі б у іх не было хоць якога-небудзь спадзявання, што сыну адукацыя неабходна. Значыць, нехта заўважыў у яго такую схільнасць, падтрымаў і настойваў, каб Нікадзіма усё ж аддалі вучыцца.

Відаць, нейкі добры настаўнік знайшоўся і ў вучылішчы, бо інакш як растлумачыць, што Н.Сілівановіч у 1859 годзе, праз пяць гадоў пасля атрымання сярэдняй адукацыі, змог паступіць у Акадэмію мастацтваў у Пецярбургу. У яе, як вядома, прымалі толькі самых таленавітых, патрабавалася акрамя ведаў і немалая спецыяльная тэарэтычная падрыхтоўка. Невядома, пад чыім кіраўніцтвам павышаў Н.Сілівановіч сваю прафесійную падрыхтоўку пасля вучылішча, невядома, дзе працаваў увесь гэты час. Не захаваліся і яго раннія творы, што маглі б засведчыць, як развіваўся і фарміраваўся талент гэтага сына сялян. А без твораў аб паступленні ў акадэмію і гаворкі не магло ісці.

У Акадэміі мастацтваў вучыўся чатыры гады. Аддаваў перавагу жанру партрэта, у якім дасягнуў пазней значнага поспеху, а гэта, няхай і ўскосна, пацвярджае правільнасць думкі, што партрэтам захапіўся, яшчэ калі толькі марыў стаць мастаком.

Спыніць вучобу ў акадэміі прымусілі абставіны. І раней на дапамогу бацькоў асабліва разлічваць не даводзілася, а цяпер тым больш. Пасля жаніцьбы адно за адным нарадзіліся чацвёра дзяцей. Жонка ж была хваравітая і неўзабаве памерла. Адбылося гэта пасля таго, як развіталіся са сталіцай. Папярэднічала ад'езду заява, напісаная Н.Сілівановічам у 1863 годзе, у якой ён прасіў акадэмічны савет, улічваючы цяжкае матэрыяльнае становішча, датэрмінова прысвоіць яму званне свабоднага мастака. Прэтэндэнты на такое званне абавязкова прадстаўлялі свае лепшыя работы. Што вынес Н.Сілівановіч на строгі суд, невядома, але, паколькі затрымкі з прысваеннем звання свабоднага мастака не адбылося, значыць, гэта былі высокамастацкія творы.

Пасля тлумнага Пецярбурга родныя Цынкавічы падаліся ціхім, ледзь не райскім кутком. Трэба было клапаціцца, каб пракарміць сям'ю. Давялося шукаць занятак, які б прыносіў хоць якія грошы.

Нікадзім Сілівановіч пачаў пісаць абразы, працаваў над аздабленнем цэркваў. Спачатку выконваў выпадковыя заказы непадалёку ад Цынкавіч. Але хутка слава пра новага мастака разнеслася не толькі па наваколлі. У 1864 годзе Лідскае павятовае праўленне запрасіла Н.Сілівановіча для афармлення храмаў.

Выконваючы чарговую работу, уносіў у яе і часцінку сваёй душы, пісаў не проста сюжэты, якіх патрабавалі ад яго, а менавіта творы мастацтва. Як сведчыць даследчык жыцця і творчасці Н.Сілівановіча Леанід Дробаў, "маюцца звесткі, што ў гэты час жывапісцам была выканана ікона, якая адлюстроўвае Аляксандра Неўскага". Праўда, як сцвярджае той жа Л.Дробаў, "месцазнаходжанне іконы пакуль не ўстаноўлена".

У гэты час Нікадзім Юр'евіч піша і партрэты. Стварыў шэраг бытавых кампазіцый. Лепшыя ў 1866 годзе накіраваў у Пецярбург на адрас мастацкага савета Акадэміі мастацтваў, з якой развітаўся тры гады таму. Партрэты, кампазіцыі знайшлі належную ацэнку — Н.Сілівановічу прысвоілі званне класнага мастака трэцяй ступені.

Падчас выканання заказаў Лідскага павятовага праўлення ў яго з'явілася яшчэ адно захапленне. Цікавасць выклікалі некаторыя мазаічныя работы ў храмах. Хацелася і самому заняцца гэтым. Новы занятак прынёс задавальненне, узнікла жаданне ўдасканаліць майстэрства. Разумеў, што адной самаадукацыі мала. На шчасце, з'явілася месца ў мазаічным класе Акадэміі мастацтваў, з якой цяпер пастаянна падтрымліваў сувязь. Паспяшаўся выкарыстаць гэтую магчымасць і быў залічаны вучнем. У 1870 годзе, пасля завяршэння курса навучання, прызначылі ў Акадэміі мастацтваў малодшым мастаком-мазаістам. Адначасова, атрымаўшы званне класнага мастака другой ступені, Сілівановіч пачаў працаваць выкладчыкам.

Пра майстэрства Н.Сілівановіча-мазаіста ўспомнілі, калі пачалося афармленне вядомага Ісакіеўскага сабора. Нікадзіму Юр'евічу даручылі разам з яшчэ адным мазаістам Іванам Лаўрэцкім працу над кампазіцыяй "Тайная вячэра" для галоўнага іканастаса. Як быццам тут мастацкі пошук немагчымы. Сюжэт даўно апрабаваны, нешта новае ўнесці ў яго цяжка. Застаецца толькі прытрымлівацца кампазіцыйных калізій. Яно — так, але ж Н.Сілівановіч з таварышам па рабоце здолеў творчую самастойнасць выявіць у іншым... Ва ўменні як мага паўней выкарыстаць магчымасці колеру. У той дасканаласці, якая нязменна прыходзіць, калі кожны штрых бывае да месца, успрымаецца надзіва натуральна і свабодна.

"Тайная вячэра" і стала таінствам. Таінствам духу Боскага і таінствам чалавечага духу, увасабленнем той вечнасці, што пастаянна прысутнічае пры судакрананні з рэлігійнымі сюжэтамі, пры знаёмстве з якімі ўсё больш і больш задумаешся, наколькі чалавечае жыццё — маленькае імгненне ў тым, што не ведае ні пачатку, ні канца.

Гэтая работа прынесла Н.Сілівановічу званне акадэміка. За два гады да гэтага, у 1874 годзе, стаў класным мастаком першай ступені — такую высокую ацэнку атрымалі яго творы, напісаныя як у Пецярбургу, так і ў Цынкавічах.

А ў родную вёску Нікадзім Юр'евіч завітаў пры першай магчымасці. Звычайна летам, калі ў Акадэміі мастацтваў пачыналіся канікулы. Тады Н.Сілівановіча ніхто не мог заспець у сталіцы, ды і ў Цынкавічах рэдка сядзеў дома. Ледзь сонца ўзыйдзе — на нагах. Браў пастаянную спадарожніцу — папку з паперай, апранаў плашч, капялюш — у цёплае надвор'е і без іх абыходзілася і — "за натурай". А ў дарозе толькі паспяваў рабіць занатоўку. Асабліва, калі напаткоўваў сялян, якія, самі не здагадваючыся пра гэта, пазней сталі героямі яго твораў.

Калі ведаў, што можна яшчэ шмат памаляваць, затрымліваўся і нанач, атрымаўшы запрашэнне. Ішоў у любую хату, бо ў раскошы ніколі не жыў, ды і баяўся чалавека пакрыўдзіць адмовай. Часта і ўвогуле падарожнічаў па некалькі тыдняў, трапляючы далёка ад Цынкавіч.

У час адной з такіх "камандзіровак" напаткаў старога пастуха. Крочыў якраз дарогай, што вяла да лесу, за якім, як ведаў, знаходзіцца вёска. На ўзлеску заўважыў спачатку кароў, а потым і мужчыну. А той, відаць, даўно сачыў за незнаёмцам, бо не проста назіраў, а застыў у роздуме, абапёршыся на кій. Так і карцела яму даведацца, адкуль узяўся гэты падарожнік у тамашніх мясцінах. Нікадзім Юр'евіч вырашыў задаволіць яго цікаўнасць, таму не проста паздароўкаўся, а спыніўся, каб пагаварыць. Сустрэча зацягнулася не на адну гадзіну. Пастух спадабаўся Н.Сілівановічу, бо, як высветлілася, аказаўся з тых вяскоўцаў, якія ніколі за словам у кішэню не лезуць. Расказваў мясцовыя паданні, нямала паведаў пра сваіх землякоў — адчувалася, што яму хочацца выгаварыцца.

А Н.Сілівановіч не толькі слухаў. Ён уважліва назіраў за старым. І што больш уразіла — яго вочы. Глыбокія і разам з тым адчувалася, што ім цесна ў вачніцах. Гэта быў позірк чалавека, які вельмі шмат перажыў, і адначасова вяскоўца, уражлівага па натуры. Захацелася напісаць яго партрэт, і Нікадзім Юр'евіч тут жа пачаў рабіць занатоўкі.

Пазней, калі пісаў яго жывапісны партрэт, назву твора канкрэтызаваў — "Пастух на Свянцяншчыне". А паказаў старога менавіта ў той позе, у якой і пабачыў яго першы раз. Пастух стаіць, абапёршыся на кій, які абхопліваюць яго спрацаваныя рукі. Доўгія валасы пакрываюць высокі лоб, а вочы напоўнены нібы нейкім дакорам, які можна цалкам зразумець, калі ведаць, якое доўгае і нялёгкае жыццё гэтага селяніна.

Гэты партрэт атрымаў высокую ацэнку сучаснікаў Н.Сілівановіча. Цяпер жа "Пастух са Свянцяншчыны" ўспрымаецца і як адна з найбольш значных старонак беларускага партрэтнага жывапісу другой паловы XIX стагоддзя. Важна наконт гэтага меркаванне Л.Дробава: "Цяжка знайсці ва ўсім беларускім жывапісе дарэвалюцыйнага перыяду больш яркі, сацыяльна завостраны вобраз. У ім адлюстраваны і векавое бяспраўе беларусаў, і смутак аўтара аб лёсе свайго народа. У гэтым кампазіцыйным партрэце Н.Сілівановіч праявіў сябе не толькі як цудоўны рысавальшчык, але і як вельмі дасканалы каларыст. Тут няма ўжо той акадэмічнай умоўнасці колеру, якая яшчэ назіралася ў работах некаторых жывапісцаў. Па сваёй ідэйнай накіраванасці карціна набліжаецца да работ рускіх перасоўшчыкаў".

Так і працаваў Нікадзім Юр'евіч паміж... Пецярбургам і Беларуссю. У сталіцы найчасцей выконваў розныя работы ў галіне мазаікі, дасягнуўшы немалога поспеху, аб чым засведчыла і прысваенне яму звання старшага мастака-мазаіста. Праўда, мазаіка не прыносіла яму такога задавальнення, як жывапіс. І не ў апошнюю чаргу, што мазаічная дзейнасць, як правіла, справа калектыўная. Аўтарства звычайна ведаюць толькі тыя, хто заказваў пэўную работу. Іншая справа жывапіс. Але праца мазаістам прыносіла хоць нейкія грошы, а Нікадзім Юр'евіч параненйшаму жыў у нястачы, якая з'яўляецца нязменным спадарожнікам усяго яго жыцця (памёр у 1919 годзе).

Занатоўкі для будучых жывапісных палотнаў найчасцей рабіў на радзіме, якая стала для яго па-сапраўднаму жыватворнай мастакоўскай крыніцай, з якой хацелася чэрпаць і чэрпаць натхненне. Па вяртанні ў Пецярбург даводзіў пачатую справу да канца. Гэта тычылася ў першую чаргу бытавых кампазіцый "Дзеці ў двары", "У школу". Яны таксама звязаны з вясковым жыццём, а па сваім сюжэце не складаныя. Згаданыя творы Н.Сілівановіча — толькі два, што напісаны ў побытавым жанры. Хутчэй за ўсё іх было больш, але дзесьці згубіліся, мабыць, трапіўшы ў прыватныя калекцыі. Л.Дробаў наконт гэтага піша: "Ёсць звесткі, што на выстаўках у залах Акадэміі мастацтваў экспанаваліся яго (Сілівановіча — **М.Я.**) жанравыя карціны. Аднак выявіць іх пакуль не ўдалося".

Партрэтам пашанцавала куды больш. Да нас дайшлі такія, як "Партрэт жонкі", "Партрэт сына", "Літвінка з Ёзны", "Партрэт бацькі", "Галава дзяўчынкі", "Партрэт яўрэя" і іншыя. Асобныя з іх пазней маглі быць выкарыстаны пры напісанні Н.Сілівановічам некаторых жанравых твораў. Падобнае меркаванне, у прыватнасці, выказвае Л.Дробаў наконт "Партрэта сына". На яго думку, воблік хлопчыка гадоў дзесяцідванаццаці ў футравай шапцы, рукавіцах, з завязанай на вушы хусткай і ранцам за плячыма, "відаць, паслужыў мастаку эцюдам для карціны "У школу". Ёсць, аднак, у Н.Сілівановіча і больш позні "Партрэт сына". На ім ужо не хлапчук, а юнак, галава якога схілена над кнігай. Гэта як бы працяг папярэдняй работы, далейшае раскрыццё тэмы адукацыі народа.

Дасягненне Н.Сілівановіча і "Аўтапартрэт у саламяным капелюшы". Нікадзім Юр'евіч перадаў не толькі знешняе падабенства, а як бы зазірнуў у сваю душу, прыадкрыў тое, што характарызавала яго асноўныя памкненні, у нечым сведчыла аб коле інтарэсаў. "Аўтапартрэт..." — не проста адзін з лепшых твораў мастака, а і "злепак" яго жыцця. Менавіта такім можна было часта ўбачыць Нікадзіма Юр'евіча ў другой палове XIX стагоддзя ў шмат якіх вёсках Беларусі. Найперш — на Вілейшчыне.

А што Н.Сілівановіч стаў свайго роду мастацкім летапісцам жыцця беларусаў, маглі ўпэўніцца ўсе, каму пашчасціла ў снежні 1984 года трапіць у Вілейцы на выстаўку, прымеркаваную да 150-годдзя з дня нараджэння мастака. Упершыню так поўна былі прадстаўлены выкананыя Н.Сілівановічам партрэты, жанравыя палотны, узятыя з асноўных фондаў Дзяржаўнага мастацкага музея Літвы, дзе і захоўваецца за рэдкім выключэннем творчая спадчына Нікадзіма Юр'евіча.

Міхась ЯНОВІЧ.

Пра Нікадзіма Сілівановіча можна прачытаць:
Дробаў Л. Беларускія мастакі XIX ст. Мн., 1971,
Дробов Л. Живопись Белоруссии XIX — начала XX вв. Мн., 1974.

БОЛЬ

Я носила в подвал руки и ноги, ампутированные у солдат...

Я родилась в январе 1939 года в г.Могилеве. Во время войны немцы сожгли наш дом на улице Заводской, жили в землянке. Летом 1944 года, когда наши части освободили Могилев, моя мать — Ольга Яковлевна Родинова, 1914 года рождения, пошла работать в госпиталь №3009 вместе со своей сестрой — Анной Яковлевной Родиновой, 1925 года рождения.

Затем эвакогоспиталь 3009 двинулся вместе с фронтом, так как обслуживал действующую армию. В этом госпитале было двое детей: я и Шурик — сын Нины Ивановны Василевской, работавшей в госпитале. Врачом в этом госпитале была капитан Лидия Ивановна Матвеева, которая хотела меня забрать к себе, но мама не отдала меня.

Стояли в местечке Замбурово, в Польше, где разбомбили эшелон, стоявший рядом с нашим. А нас Бог пожалел, моя мать всегда возила с собой иконку. Однажды, когда госпиталь разместился в новом здании и поступали раненые, было очень холодно и затопили печь. Одна из печей была заминирована, печь взорвалась, и мою мать тяжело ранило.

Я же получила свою квартиру в 1989 году, тоже имея внучку, а в 1994 году ушла на пенсию.

Здоровья уже нет, оно подорвано войной — и холодом, и голодом. Отработала больше 35 лет, заработала пенсию, которой едва хватает, чтобы заплатить за квартиру, а кроме этого мне необходимо купить лекарства, без которых я не жилец, так как я страдаю хроническим бронхитом, ревматизм ног еще с детства и давление высокое, на все нужны деньги, а на что жить? Например, за март месяц этого года получила 100.000 рублей пенсии, а за квартиру прислали 99.318 рублей.

Я обращалась в горвоенкомат, где мне ответили: "Если бы вы жили в России или в Украине, то такая категория, как вы, имели бы там льготы, т.е. приравнивались бы к участникам войны, а в Беларуси — нет".

Напрашивается вопрос: неужели белорусский народ меньше пострадал нежели Россия и Украина? Кто находился в тылу во время войны и трудился там, те имеют льготы как участники войны. А я, находясь с матерью на передовой, подвергалась такой же опасности, как и мать. Мама является участником ВОВ, а я никто. Где же справедливость?

Ада Александровна СТАРОВОЙТОВА.

Могилев.

ЗАКУЛИСЬЕ

Сергей ЧЕКЕРЕС:

«Я ощущаю свободу только на сцене...»

Сергей Чекерес — уже достаточно известный молодой актер Русского драматического театра. Недавно на фестивале в Москве он получил премию за свою работу в спектакле "Папа, папа, бедный папа, ты не вылезешь из шкафа, ты повешен нашей мамой между платьем и пижамой!". Вместе с Ростиславом Янковским он с успехом сыграл в спектакле "Перед заходом солнца".

— Вы с Украины, а как попали в Беларусь?

— Я закончил Киевский театральный университет, потом уехал в Херсон, где три года проработал в Музыкально-драматическом театре. Там познакомился с девушкой из Беларуси, женился и переехал сюда.

— Почему играете только в Русском драматическом театре?

— Я не знаю белорусского языка, поэтому ограничен в выборе театров, где мог бы играть. Хотя время идет, я слышу речь, улавливаю ее мелодию и сейчас уже могу учить роли на белорусском.

Хотя мне нравится белорусский язык. Но красота речи зависит от того, кто говорит. Есть люди, которые говорят просто изящно на белорусском, а часто слышишь "трасянку" — это совсем другое.

— Поиграв в разных городах и даже странах, Вы можете сказать, чем один театр отличается от другого?

— Театр — это прежде всего художественный руководитель, режиссер. Хороший режиссер — отлично, плохой — мы имеем то, что имеем.

— А если сравнивать актеров?

— Я знаю одно: хорошие артисты есть везде. Приехав в Херсон, я увидел людей, которые любят театр. Они — это как бы одна театральная семья. Приходят в театр каждый день, сидят в буфете, ведут разговоры... А здесь я столкнулся с совершенно другим явлением — люди видят друг друга только на сборе труппы.

— Что можно сказать о публике?

— Белорусская публика благодарная. Мы были в 1998 году на гастролях в Москве. Вот где жестко — жестче не придумаешь. Допустим, заканчивается спектакль чуть позже десяти часов вечера. И все — человек встает и уходит. Такого нет, что "артист на сцене, я должен аплодировать". Там другой ритм...

— Как Вы относитесь к поклонникам?

— Есть люди, которым нравится то, что я делаю, а есть такие, которым нравлюсь я сам. Но для меня есть театр, есть дело, есть искусство — и все. А излишнее какое-то приближение бессмысленно как для одной, так и для другой стороны.

— Сколько у Вас театральных премий?

— Две. Первую я получил года два назад от Союза театральных деятелей Беларуси за спектакль "Папа, папа!..". И вторая московская, тоже за "Папу...".

— А кто ставил "Папу..."?

— Валентина Григорьевна Еренькова, она же ставила и "Историю любви Полосатого Кота...", в которой я также играю главную роль.

— Скажите, как Вы начали работать с Валентиной Ереньковой?

— С Валентиной Григорьевной судьба свела меня через Русский драматический. Когда я приехал в Минск, передо мной был выбор — либо я иду в Театр музкомедии, не имея музыкального образования, хотя в Кишиневе работал в музыкальном театре, либо — в Русский драматический. Я выбрал второй вариант. Пришел к главному режиссеру, состоялся мини-показ — взяли. А когда Валентина Григорьевна начала подбор актеров для "Папы...", Борис Иванович посоветовал ей просмотреть меня. "Папа..." — моя первая роль у Ереньковой, а "Кот..." — вторая. Валентина Григорьевна — лучший режиссер для меня, она мой учитель.

— Скажите, Вы не замечали за собой, что играете даже в жизни?

— Как-то специально я не играю, мне хватает репетиций и спектаклей. Вот недавно смотрел интервью режиссера с Малой Бронной Бориса Житинкина. Так он сказал хорошую фразу: "Мое открытие, что артисты глубоко закомплексованные люди". И Вы знаете, он прав. Я ощущаю свободу только на сцене.

— Если Вас пригласят в какой-нибудь зарубежный театр — поедете?

— Это очень абстрактный вопрос, над которым я никогда не задумывался. Мне часто говорят: "А вот ты езжай прослушайся!" Я считаю: если суждено, чтобы ты куда-нибудь попал, каким-то образом стал известен — ты попадешь и станешь знаменитым.

— У Вас есть роль, которую Вы обязательно хотели бы сыграть?

— Нет.

Павел АРТЮШКЕВИЧ.

СПОРТ

«Гомель» у кроку ад фіналу

Пасля заканчэння чэмпіянату свету аднавілася хакейнае першынство Беларусі. Чэмпіянат выйшаў на фінішную прамую — распачаліся матчы плэй-оф на паўфінальнай стадыі.

У паўфіналах гуляюць: "Керамін"(Мінск) — "Хімвалакно"(Магілёў) і хакейны клуб "Гомель" — "Нёман" (Гродна). На паўфінальнай стадыі каманды гуляюць да трох перамог.

У двухматчавым супрацьстаянні гамяльчан з гродзенцамі пакуль маюць перавагу хакеісты з горада над Сожам. У дзвюх гульнях з "Нёманам" яны перамаглі — 3:1 і 8:0. Для выхаду ў фінал гамяльчанам дастаткова перамагчы ў яшчэ адной сустрэчы.

А вось у дуэлі "Кераміна" і "Хімвалакна" пасля дзвюх сустрэч фаварыта не выявілася. У першай сустрэчы перамагло "Хімвалакно" — 4:3, а ў другой сталічныя хакеісты ўзялі рэванш — 3:2. Такім чынам лік у серыі роўны — 1:1.

Наступныя гульні паўфінальнай стадыі пройдуць 16—17 мая ў Гродне і Магілёве. Калі для высвятлення мацнейшага спатрэбіцца пятая гульня, то яна пройдзе 19 мая.

Віталь ГАРБУЗАЎ.

М.Мірны прайграў

Беларускі тэнісіст Максім Мірны завяршыў выступленні ў адзіночным разрадзе турніру серыі "Мастэрс" у Гамбургу (Германія) з прызавым фондам 2,45 млн. долараў ЗША. 13 мая ў першым крузе ён прайграў "пасеянаму" пад трэцім нумарам леташняму пераможцу гэтых прэстыжных спаборніцтваў швейцарцу Ражэ Федэрэру з лікам 3:6, 3:6.

Цяпер М.Мірны засяродзіцца на выступленнях у парным разрадзе разам з Махешам Бхупаці. "Пасеяны" пад другім нумарам беларуска-індыйскі дуэт пачне барацьбу з другога круга. Яго сапернікамі стануць пераможцы паядынку Томаш Цыбулек/Павел Візнер (Чэхія) — Міхаэль Кольман/Райнэр Шутлер (Германія).

Дзмітрый УЛАСАЎ.

Нацыянальны дзяржаўны гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа абвяшчае прыём навучэнцаў на 1 курс (8 клас)

У ліцэі на паглыбленым або павышаным узроўні выкладаюцца гісторыка-грамадазнаўчыя дысцыпліны, родная і замежная мовы, літаратура, працуе шэраг факультатываў. Навучанне бясплатнае. Асноўная мова навучання — беларуская. Інтэрната няма.

Больш за 90% выпускнікоў ліцэя штогод паступаюць у ВНУ з першай спробы, пры залічэнні карыстаюцца льготамі.

У ліцэй на конкурснай аснове прымаюцца тыя, хто паспяхова скончыў сёмы клас. Абітурыенты здаюць уступныя іспыты па беларускай мове (пісьмова), гісторыі Беларусі і замежнай мове (вусна + пісьмовы тэст), праходзяць сумоўе. Тэрміны ўступных іспытаў — з 7 па 13 чэрвеня 2003 г.

Дакументы (заява, медыцынская даведка, завераны пячаткай школы табель паспяховасці за 7 клас) прымаюцца да 6 чэрвеня па адрасе: **220050, г.Мінск, вул.Кірава, 21, пакой сакратара.** Тэлефоны для даведак: **226-10-73, 227-32-77.**

2003 год: памятныя даты Беларусі

(Заканчэнне. Пачатак у №83.)

440 гадоў таму выйшла з друку Берасцейская Радзівілаўская біблія, аздобленая высокамастацкімі ілюстрацыямі, — помнік кніжнай культуры Беларусі (1563). 425 гадоў таму падпісаны Прывілей Стафана Баторага пра пераўтварэнне Віленскага езуіцкага калегіума ў Акадэмію (7 ліпеня 1578).

385 гадоў таму Жыровічы атрымалі Магдэбурскае права (14.05.1613).

385 гадоў таму адбылося заключэнне замірэння паміж Рэччу Паспалітай Двух Народаў і Масковіяй. Вяртанне да Вялікага Княства Смаленскай, Чарнігаўскай і Северскай земляў (1 снежня 1618).

370 гадоў таму быў абраны каралём польскім і Вялікім князем Літоўскім Уладзіслаў III Ваза.

370 гадоў таму Крычаў атрымаў Магдэбурскае права (1633).

Смаленская вайна паміж Рэччу Паспалітай і Масковіяй (1632—1634). Асада Смаленска маскоўскім войскам (студзень 1633) закончылася паразай Масковіі, за што маскоўскія баяры Шэін і Ізмайлаў былі пакараны смерцю.

285 гадоў таму нарадзілася Саламея Рэгіна Русецкая (1718 пасля 1760).

275 гадоў таму нарадзіўся Марцін Пачобут-Адляніцкі (30.09.1728—20.02.1810). Беларускі навуковец-асветнік, астраном, першы дырэктар Віленскай астранамічнай абсерваторыі, прафесар Віленскай акадэміі, у 1780—1803 гг. рэктар.

355 гадоў таму адкрыта ў Воршы брацкая школа (1648).

270 гадоў таму нарадзіўся Антоні Тызенгаўз, палітычны і грамадскі дзеяч ВКЛ, асветнік. З 1764 г. канюшы літоўскі, з 1765 падскарбі надворны літоўскі, староста градзенскі (1733—31.3.1785).

260 гадоў таму пачалося Крычаўскае сялянскае паўстанне (1743).

250 гадоў таму заснавана Віленская абсерваторыя (1753).

230 гадоў таму адбыўся Другі падзел Рэчы Паспалітай Двух Народаў. Расійская імперыя захапіла Цэнтральную Беларусь — Мінскае ваяводства, а таксама рэшту Віцебскага і Полацкага (1793).

230 гадоў таму пачалася дзейнасць Адукацыйнай народнай камісіі, якая адкрыла ў Беларусі 20 акруговых і падакруговых школ (1773).

215 гадоў таму нарадзіўся Іван Насовіч (2.10.1788—6.8.1877). Мовазнавец-лексікограф, фалькларыст, этнограф. Выдаў першы слоўнік беларускай мовы (1870).

210 гадоў таму адбыўся Гарадзенскі Сойм, апошні Сойм Рэчы Паспалітай (17.06.1793).

190 гадоў таму нарадзіўся Паўлюк Багрым (1813 ? — 1891) Беларускі паэт-дэмакрат, каваль.

185 гадоў таму ў маёнтку Ляды Аршанскага павета нарадзіўся Сяргей Заранка (24.09.1818—20.12.1870), вядомы мастак і педагог. Скончыў Пецярбургскую акадэмію мастацтваў. З 1834 г. акадэмік, прафесар жывапісу.

180 гадоў таму нарадзіўся Уладзіслаў Сыракомля (Людвік Кандратовіч) у фальварку Смольгаў Бабруйскага павета. (29.9.1823—15.9.1862). Паэт-гуманіст, пісьменнік, публіцыст, краязнаўца.

180 гадоў таму нарадзіўся ў в.Шыпілавічы Бабруйскага павета Павел Шпілеўскі, беларускі этнограф, пісьменнік, публіцыст, тэатральны крытык (1823).

175 гадоў таму нарадзіўся Эмерык Чапскі (1828—1896). Дзяржаўны дзеяч, мецэнат.

175 гадоў таму нарадзіўся Язэп Рамэйка-Гурка, генерал-фельдмаршал, удзельнік вызвалення Балгарыі ад турэцкага іга ў 1878 (28.7.1828—28.1.1901).

170 гадоў таму нарадзіўся Апалінар Гараўскі (в.Убарні Ігуменскага павета), выдатны беларускі мастак. Прафесар Пецярбургскай акадэміі мастацтваў. Стварыў вялікую калекцыю жывапісных карцін, у якіх апеў Беларусь (1833—1900).

170 гадоў таму ў маёнтку Адамарын Вілейскага павета нарадзіўся Бенядзікт Дыбоўскі (1833—1930). Прыродазнавец, заолаг і медык. За ўдзел у нацыянальна-вызвольным паўстанні 1863 г. сасланы на 15 гадоў катаргі ў Сібір.

170 гадоў таму ў засценку Мастаўляны Гарадзенскага павета нарадзіўся Віктар Отан Каліноўскі (21.4.1833—6.11.1862). Беларускі археолаг, гісторык, удзельнік нацыянальна-вызвольнага руху ў Беларусі.

165 гадоў таму ў маёнтку Адамарын Вілейскага павета нарадзіўся Уладзіслаў Дыбоўскі (18.04.1838—27.07.1910). Заолаг, батанік, палеантолаг, мінеролаг, фалькларыст. Доктар мінералагічных навук. За ўдзел у нацыянальна-вызвольным паўстанні 1863 г. асуджаны да турэмнага зняволення.

165 гадоў таму ў засценку Мастаўляны Гарадзенскага павета нарадзіўся Кастусь Вікенці Каліноўскі (2.2.1838—22.3.1864). Нацыянальны герой Беларусі, змагар-дэмакрат, мысляр.

155 гадоў таму нарадзіўся Якуб Наркевіч-Ёдка (8.1.1848—19.2.1905). Прыродазнавец, медык. Родам з маёнтка Над-Нёман на Вуздзеншчыне. Паходзіў з роду А.Т.Касцюшкі. Ганаровы доктар Віленскага медычнага таварыства. Прафесар электраграфіі і магнетызму.

150 гадоў таму нарадзіўся Міхал Федароўскі (1.9.1853—10.6.1923). Фалькларыст, этнограф, археолаг, калекцыянер. 30 гадоў прысвяціў вывучэнню духоўнай і матэрыяльнай культуры Беларусі. Аўтар 14-томнага выдання "Люд беларускі".

140 гадоў таму распачалося Нацыянальна-вызвольнае паўстанне ў Беларусі і Літве пад кіраўніцтвам Кастуся Каліноўскага (1 лютага 1863).

135 гадоў таму нарадзіўся Карусь Каганец (Казімір Кастравіцкі), празаік, паэт, драматург, мастак, грамадскі дзеяч. Паходзіў з Койданаўшчыны са старадаўняга беларускага шляхецкага роду. Нарадзіўся ў Табольску, куды саслалі бацьку з сям'ёй за ўдзел у паўстанні 1863 года. Сваяк французскага паэта Гіёма Апалінэра.

125 гадоў таму нарадзіўся Казімір Малевіч, мастак, адзін з заснавальнікаў абстрактнага мастацтва (1878—1935).

120 гадоў таму нарадзіўся Францішак Аляхновіч, драматург, пісьменнік і тэатральны дзеяч (1883—1944).

120 гадоў таму заснаваны першы беларускі шклозавод (сучасная назва "Нёман") у Бярозаўцы Лідскага павета (1883).

120 гадоў таму нарадзіўся Язэп Лёсік, беларускі грамадскі дзеяч, пісьменнік, мовазнаўца, акадэмік АН Беларусі (1883—1940).

115 гадоў таму нарадзіўся Язэп Драздовіч, беларускі мастак, этнограф, пісьменнік (1888—1954).

110 гадоў таму нарадзіўся Максім Гарэцкі, класік беларускай літаратуры, крытык, фалькларыст (1893—1939).

100 гадоў таму нарадзіўся Сцяпан Бірыла (1903—1978). Народны артыст Беларусі.

110 гадоў таму нарадзіўся Кастусь Езавітаў, навуковец, літаратар, публіцыст, настаўнік, генерал, дзеяч беларускага нацыянальнага адраджэння (17.11.1893—1940). Загінуў у катавальнях НКВД.

110 гадоў таму нарадзіўся Андрэй Мрый (А.Шашалевіч), беларускі пісьменнік (1893—1943). Загінуў у бальшавіцкім канцлагеры.

100 гадоў таму нарадзіўся Вінцэнт Жук-Грышкевіч, гісторык, літаратуразнаўца, педагог, палітычны дзеяч беларускай эміграцыі (1903—1989). З 1971 да 1982 — Старшыня Рады БНР.

100 гадоў таму нарадзілася Наталля Арсеннева, беларуская паэтка (20.09.1903—25.7.1997).

95 гадоў таму заснавана ў Вільні кнігавыдавецкае таварыства "Наша хата" (1908—1911).

90 гадоў таму ўпершыню ў Вільні была пастаўлена п'еса Янкі Купалы "Паўлінка" (1913).

90 гадоў таму выйшаў з друку ў друкарні Марціна Кухты зборнік паэзіі Максіма Багдановіча "Вянок" (сакавік 1913).

90 гадоў ад часу выхаду на беларускай мове газеты "Belarus", якая выдавалася лацінкаю ў Вільні (1913—1915).

90 гадоў таму нарадзіўся Віталь Цвірка, народны мастак Беларусі (1913—1993).

80 гадоў таму нарадзіўся Мікола Крукоўскі (16.11.1923), беларускі філосаф, мовазнаўца, культуролаг, прафесар, доктар філасофіі.

60 гадоў таму ў гады фашысцкай акупацыі была знішчана разам з людзьмі беларуская вёска Хатынь. (22.03.1943).

10 гадоў таму адбыўся Першы з'езд беларусаў свету (8.—10.07.1993).

Гаспадар ВОРША.

ПАМЯЦЬ

Завяршылася жыццё Барыса Сямёнавіча Мельнікава

Кім быў Барыс Мельнікаў, што калегаваць з ім лічылі за гонар патрабавальныя да сябе інтэлігенты? Інтэлектуальны унікум, калі можна так сказаць, класічны інтэлектуальны унікум. Рабіў для беларускай навуковай і культурнай веды незаменнае. Уласным прыкладам арганізаванай, што называецца, адпаведна вышэйшым сусветным стандартам працы на ніве энцыклапедыі, выдавецкай справы, кніжнасці ў самым шырокім яе разуменні сцвярджаў строга аб'ектыўныя прынцыпы пазнання, культуры мыслення ўвогуле.

Гэта быў майстра разумовай працы, высокі прафесіяналізм якога робіцца ўжо нашай класікай. Яго можна спадобіць трымальніку ключоў ад таямніцы думкі, якія ён ахвотна ўкладаў у рукі іншым, паказваў-прывучаў, як імі карыстацца, і радаваўся, калі нехта нешта засвойваў. Ключы нездарма сімвалізуюць пакінутасць гаспадаром гаспадаркі, у якой не знаходзіцца прадаўжальніка...

Барыс Мельнікаў нарадзіўся ў Мсціславе 30 кастрычніка 1937 года. Бацьку забраў НКВД, дзе ён і згінуў. Маці не стала падчас вайны. Выхоўваўся хлопчык у дзіцячым доме. Пасля заканчэння школы паступіў у Політэхнічны інстытут, атрымаў спецыяльнасць інжынера. З маленства ўвайшоў у свет кнігі. Вёў прадуманы ўлік кожнага чытання, што стала навыкам-патрабаваннем на ўсё жыццё.

Этапнымі ў біяграфіі Мельнікава былі гады работы ў рэдакцыі энцыклапедыі. Тут для яго надзвычайнай эрудыцыі, тэарэтычнай вышкаленасці і дасканалай метадалогіі адкрылася шырокае поле дзейнасці. Ад дакладных і тэхнічных навук да "Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы" — такі быў абсяг рыхтаваных ім матэрыялаў, што змушае ўспомніць зноў жа класічныя прыклады універсалізму ў еўрапейскай культуры.

Пазней, ужо на пенсіі, на падставе сваіх штогадовых і штодзённых назіранняў-запісаў задумаў і ўласнаручна стварыў сістэматызаваны збор бягучых фактаў і падзей грамадскага, у прыватнасці, энцыклапедычнага, жыцця ў жанры старажытнабеларускага дыярыуша — дзённіка-хронікі ў шаснаццаці тамах. Меўся здаць у нацыянальны архіў. Зробленага ж не спыняў. Вёў запісы далей — апошні датаваны 10-м красавіка.

Такога унікальнага прыватнага і разам з тым сацыяльнага дакумента-помніка ў культуры Беларусі не было і няма. Валатаўская праца.

Першага знаёмства з Барысам ставала, каб адчуць у ім асобу. Можна было не ведаць, што такое асоба, але, што перад табой — асоба, ведалі. Усё ў ім было самастойнае. Выжытае ўласным вопытам. Перайтмальнасць, другаснасць, як у навуцы, так і ў асабістых чалавечых стасунках, прымаў за фальш. Таму завесці дружбу з ім было няпроста. Бытавую памяркоўнасць на ідэйную, маральную сферу не пераносіў. Тут быў па-мельнікаўску не "памяркоўны", а ў палемічных спрэчках — радыкальны, гатовы адстойваць ісціну цаной разрыву са спрачальнікам. Вернасць вызнаваў як абсалютную каштоўнасць, без якой жыццё траціць свой квет.

Барыс з'яднаў свой лёс з жанчынай высокага душэўнага характва і шчодрасці (удавой мастака Лявона Баразны, які трагічна загінуў ад рук забойцаў), прыняў на сябе бацькоўскі абавязак: узгадаваў дзвюх асірацелых дзяўчынак, забяспечыў іх адукацыю, апекаваўся дамашнім жыццёўладкаваннем.

Задоўга да пасвабаднелых дачыненняў у грамадстве Барыс Мельнікаў спавядаў свабоду ўсвайёй душы і годна трымаўся яе насамрэч. Для нацыянальна-дэмакратычнай інтэлігенцыі, гуманітарыяў рознага кшталту "тэхнар", акуратыст-педант Мельнікаў быў бясспрэчным аўтарытэтам-прыкладам шырокага бачання свету і адначасова паслядоўнага самаўсведамлення і самавызначэння.

З яго стратай само ўяўленне пра інтэлігентнасць можа ў нас спахмурнець. Нельга, каб такое здарылася. Светлы дзень Барыса яшчэ над намі. Трэба быць шчырым і шчырым.

Няшчасце не адмяняе сэнсу жыцця. Адмяняе толькі няшчырасць. Страшнейшая за няшчасце, страшнейшая за смерць. Для таго і знаюць людзі жалобу, каб быць шчырымі да астатку. Да апошняга.

Аляксандр БОЛСУН, Вячаслаў ВАЙТКЕВІЧ, Элеанора ВЕЦЕР, Пётра ДРАЧОЎ, Уладзімір КРУКОЎСКІ, Мікола КУПАВА, Алесь МАРАЧКІН, Віктар МАРКАВЕЦ, Зміцер САНЬКО, Уладзімір САЦУТА, Пётра СВЕНТАХОЎСКІ, Здзіслаў СІЦЬКА, Віталь СКАЛАБАН, Іосіф ХАЎРАТОВІЧ, Міхась ЧАРНЯЎСКІ, Алесь ШАТЭРНІК.

15 мая

ЧАЦВЕР

Усх. 5.07 Зах. 21.06
Даўж. дня 15.59
Поўня
16 мая

85 гадоў з дня нараджэння Б. М. Пянчука, беларускага дырыжора і педагога, народнага артыста Беларусі

Шчыра ўдзячны "Народнай волі" за выказаную спагаду з нагоды смерці маёй жонкі **Ады Мікалаеўны** і, вядома ж, сябрам, знаёмым і аднадумцам, што з гэтае сумнае прычыны паспачувалі мне і маім родным.

Ваш
Алесь ПЕТРАШКЕВІЧ.

Четверг, 15 мая

БТ

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Новости.
06.10, 07.10 Доброе утро, Беларусь!
08.10 "Зал ожидания". Сериал.
09.10 "Тайны Ниро Вульфа". Сериал.
10.00 "Свет далекой звезды. Виктор Вуячич". Авторская программа Александра Домарацкого.
10.25 Познавательный сериал "Кассиопея".
10.55 Наше наследие. Костел св. Станислава в Могилеве.
11.10 "Королева сердец". Сериал.
12.15, 14.15 Добрый день, Беларусь!
13.05 Комедийная мелодрама **"Артистка с Грибова".** 1-я серия.
15.20 "Самая плохая ведьма". Сериал для детей.
15.45 5 чудес.
15.55 "Вокруг шпионы". Анимационный сериал.
16.20 5 х 5. Информационно-развлекательная программа для старшеклассников.
17.00 Клип-обойма.
17.05 "Тайны Ниро Вульфа". Сериал.
18.15 "Зал ожидания". Сериал.
19.10 Комедийная мелодрама **"Ребенок на прокат".**
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама. Информационный канал.
21.45 Новости региона.
21.55 "Королева сердец". Сериал.
22.50 Зона X.
23.15 Ночной эфир.
00.16 Триллер **"Ярость".**

ОНТ

Техническая профилактика до 15.05.
15.10 "Если завтра на Марс...".
15.35 "Русский экстрим".
16.05 Многосерийный фильм **"Досье детектива Дубровского".**
17.00 "Большая стирка" с Андреем Малаховым.
18.00, 20.30, 23.00 Наши новости.
18.10 "Шутка за шуткой". Юмористическая программа.
18.40 Премьера ОНТ: "Без срока давности". Док.детектив.
19.10 "Земля любви, земля надежды". Сериал.
20.00 Время.
21.00 "Основной инстинкт". Ток-шоу Светланы Сорокиной.
22.00 Детектив **"Женская логика-2".** 2-я серия.
23.15 Комедия **"История любви пироманьяка".**
00.50 Футбол. Международный турнир на "Кубок Лобановского".

РОССИЯ

07.45 Телесериал **"Идиот".**
08.45 Телесериал **"Люди и тени-2".**
09.45, 18.50 Вести. Дежурная часть.
10.00, 19.00 Вести.
17.50 "Комиссар Рекс". Телесериал.
19.30 Местное время. Вести — Москва.
19.50 Спокойной ночи, малыши!
19.55 Телесериал **"Идиот".**
20.55 Телесериал **"Люди и тени-2".**
22.00 Ток-шоу "Вести +".
22.30 Вести — спорт.
22.40 Фильм **"Легенды осени".**

КУЛЬТУРА

15.10 "Уроки русского". "Все о любви..." Рассказы Н.Тэффи читает Ольга Аросева.
15.25 Вечер венской музыки.
16.05 "Петербург: время и место". "Надо быть героем". Ведущий А.Толубеев.
16.35 "Непредвиденный антракт". Док.фильм.
17.10 "Гербы России". Герб Череповца.
17.30 Новости культуры.
17.50 "Порядок слов". Книжные новости.
17.55 "Кто мы?" "Хроника смутного времени". Передача 5-я.
18.25 К 300-летию Санкт-Петербурга. "Дело о Янтарном кабинете". Премьера док.сериала.
19.15 "Помогите Телеку". Вечерние истории для самых маленьких.
19.20 "Трое из Простоквашино". Мультфильм.
19.40 "Царская ложа". IV Международный конкурс имени С.С.Прокофьева.
20.20 "Свадьба". Худ.фильм.
21.25 "Культурная революция". "Без вранья мир рухнет". Программа М.Швыдкого.
22.20 "Эпизоды". Ольга Волкова.
23.00 Новости культуры с Владиславом Флярковским.
23.25 "Ночной полет". Ведущий Андрей Максимов.

НТВ

09.00 Сегодня утром.
09.20 Погода на завтра.
09.25 Чистосердечное признание.
10.00 "Квартирный вопрос": "Победа в интерьере".
11.00 "Сегодня" с Кириллом Поздняковым.
14.35 "Мужские недостатки". Ток-шоу "Принцип домино".
16.00 "Сегодня" с Кириллом Поздняковым.
16.30 Сериал **"Скорая помощь".**
17.25 "Очная ставка". "Деревенская вендетта".
18.00 "Сегодня" с Татьяной Митковой.
18.40 Сериал **"Ребята из нашего города".** 4-я серия.
19.45 Детектив **"На углу, у Патриарших-3".** 4-я серия.
21.00 "Страна и мир". Главные события дня.
21.40 Модный сериал **"Секс в большом городе".**
22.25 К 300-летию Санкт-Петербурга. Проект Л.Парфенова "Российская империя: Александр-I".

СТВ+RenTV

05.30 Музыкальный канал.
06.00 "Безумный мир". Док.фильм.
06.30, 15.50 "Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры". Телесериал.
06.55, 15.25 "Флинт — детектив во времени". Мультсериал.
07.20 "Минщина. Люди, события, факты".
07.30, 16.30, 19.30, 22.40 "24 часа".
07.50 "СТВ-спорт".
08.00 "Тема дня".
08.10 "Технология".
08.20 "Турпоход".
08.30 "Портрет в интерьере".
08.45 "Фильм, фильм, фильм".
09.00 Профилактика (с 09.00 до 15.00).
15.00 "Человек-паук". Мультсериал.
16.50 "Диалог со всем миром": "Искатели золота". Дневник экспедиции в реальном времени.
17.50 "Минщина. Люди, события, факты".
18.00 "Театральные истории".
18.15 "Ремонт".
18.35 "На углу у Патриарших". Телесериал.
19.50 "СТВ-спорт".
20.05 "Игровой рефлекс".
20.15 Детский экран. "Добрый вечер, малыш...".
20.30 "Фильм, фильм, фильм".
20.50 Боевик **"Скалолаз".**
23.00 "Технология".
23.10 "Новости СНГ".
23.25 "Новости мировой шоу-индустрии".
00.00 Драма **"Код неизвестен".**

8-Й КАНАЛ

17.30 Мульт-парад.
17.45 Худ.фильм **"Жар пустыни".**
19.15 "Пестрая лента".
19.45 Сериал **"Звездный путь".**
20.40 Телемагазин.
20.45 "Вечарніца".
21.00 "Тушите свет!".
21.10 Криминальная комедия **"Девять ярдов".**

ТВ ЦЕНТР

05.00 Информационно-развлекательный канал "Настроение".
07.50 Газетный дождь.
08.00 Смотрите на канале.
08.05 "Разлученные". Телесериал.
08.55 К 300-летию Санкт-Петербурга. "Мятеж реформаторов". Фильм 3-й.
09.25 Квадратные метры.
09.40 Телемагазин.
10.00, 13.00, 17.00, 21.00 События. Время московское.
10.15 Телеканал "Дата".
11.05 Наша версия. Под грифом "Секретно".
11.45 "Репортер" с Михаилом Дегтярем.
12.05 Доходное место.
12.10 Петровка, 38.
12.30 Деловая Москва.
13.15 "Инспектор Деррик". Криминальный телесериал.
14.20 Экспо-новости.
14.30 Я — мама.
15.00 Регионы: прямая речь.
15.30 Песенка года.
16.00 "На страже порядка". Телесериал.
17.15 Мода non-stop.
17.50 "Загадочная женщина". Телесериал.
18.35 Экспо-новости.
18.50 Пять минут деловой Москвы.
19.00 "Смерть среди айсбергов". Худ.фильм.
21.40 Материк.
22.20 Времечко.
22.50 Петровка, 38.
23.10 25-й час. События. Время московское.
23.30 Серебряный диск.
23.50 "По закону". Телесериал.
00.40 "Синий троллейбус". Телефон доверия для полуночников.

EUROSPORT

09.30 Конный спорт. Кубок наций. Повтор.
11.00 Футбол. Чемпионат Европы U-17. Португалия. Полуфиналы. Повтор.
14.00 Теннис. WTA. Рим. День 4. Прямая трансляция.
18.30 Теннис. WTA. Мартина Хингис. Спецрепортаж. Повтор.
19.00 Спортивные приключения на природе. Повтор.
19.30 Футбол. Кубок Либертадорес. 1\8 финала.
21.30 Теннис. WTA. Рим. День 4. Прямая трансляция.
23.00 Свободные бои.
00.15 Боевые искусства. Париж-Берси. Повтор.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 206-68-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 206-69-04.
E-mail : nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты аддрукаваны з дыяпазітываў заказчыка на УП "Чырвоная зорка", 220073, г.Мінск, 1-ы Загарадны завулак, 1. Падпісаны ў друк у 15.00. Фармат А-2. Тыраж: 30 000 экз. Заказ №713. Отпечатана в типографии ОДО "Знамение". Зак. 433. Тираж 15000 экз.